

Тэндэнцыі

Планы і плён

Беларусы адзначаюць фактычна сакральную дату — 500-годдзе беларускага і наогул усходнеславянскага кнігадрукавання. Святкаванні прымуць рэспубліканскі маштаб і так ці інакш закрануць кожны рэгіён. Да гэтага моманту ўжо заплававана больш за 60 тэматычных кірункаў, пра што казалі на першым пасяджэнні нацыянальнага арганізацыйнага камітэта па падрыхтоўцы і правядзенні святкавання 500-годдзя беларускага кнігадрукавання на чале з сустаршынямі Ліліяй Ананіч, міністрам інфармацыі Рэспублікі Беларусь, і Барысам Святловым, міністрам культуры краіны 2 лютага ў Нацыянальнай бібліятэцы краіны.

Аліна САЎЧАНКА

Галоўнымі кропкамі святкавання стануць горад Полацк, як радзіма Скарыны і горад-гаспадар Дня беларускага пісьменства, што пройдзе ў верасні, і Мінск на правах сталіцы і сёлетняга юбіляра. Урачыстасці пройдуць пад эмблемай, якую зацвердзілі на пасяджэнні члены камісіі, і з актыўным ужываннем вонкавай рэкламы, расцяжак, лістовак, шырокафармаатных плакатаў. Не абдыдуць увагай 500-годдзе і сродкі масавай інфармацыі. Падрыхтаваныя ў тым ліку і вялікія тэматычныя тэлевізійныя праекты. Ды і самі падзеі Дня беларускага пісьменства будуць транслявацца тэлебачаннем.

Тэатральныя сцэны Беларусі на працягу года пакажуць шэраг спектакляў, прысвечаных асобе славагавора эпохі Адраджэння. Ужо вядомая, напрыклад, пастаноўка Саўлюса Варнаса "Скарына" Магілёўскага драматычнага тэатра, а п'есу Віктара Марціновіча "Кар'ера доктара Рауса" заяўляе на красавік Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі (рэжысёр Аляксандр Гарцуеў).

XXIV Мінская міжнародная кніжная выстава-кірмаш таксама стане адным з найважнейшых момантаў свята. Ужо на наступным тыдні пройдзе Міжнародны сімпозіум літаратараў, удзел у якім прымуць айчыныя і замежныя пісьменнікі. Скарынаўская ды наогул юбілейная тэматыка 2017-га — у цэнтры ўвагі.

Дзякуючы сумесным намаганням Міністэрства інфармацыі, Міністэрства замежных спраў і Міністэрства культуры адбудуцца "круглыя сталы", канферэнцыі, прысвечаныя 500-годдзю беларускага кнігадрукавання за мяжой на міжнародных спецыялізаваных кніжных выставах. Так, у сакавіку 2017 года ў рамках Парыжскай міжнароднай кніжнай выставы будзе і нацыянальная экспазіцыя Рэспублікі Беларусь.

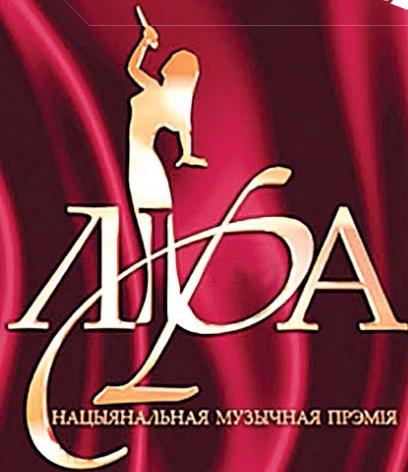
Заканчэнне — на старонцы 2.

Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры ўступіў у сілу 3 лютага праз шэсць месяцаў пасля яго афіцыйнага апублікавання. Дакумент быў падпісаны Кіраўніком дзяржавы 25 ліпеня 2016 года, абвешчанага ў рэспубліцы Годам культуры.

9 лютага ў Палацы Рэспублікі вызначацца пераможцы V Нацыянальнай музычнай прэміі ў галіне папулярнай музыкі "Ліра".

ДА ФАНФАРАЎ ЗАСТАЛОСЯ...

"К" інфармуе

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь сваёй пастановай ад 27 студзеня бягучага года ўнёс змены і дапаўненні ў сваю Пастанову ад 2 красавіка 2015 года № 263 "Аб арганізацыі і правядзенні на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь фестываляў, конкурсаў, форумаў, святаў і пленэраў, якія фінансуюцца з рэспубліканскага і (ці) мясцовага бюджэтаў".

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

У прыватнасці, дакумент змяніў саму назву Пастановы Саўміна. Цяпер яна называецца "Аб правядзенні на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь асобных цэнтралізаваных культурных мерапрыемстваў". Такім чынам, Пастанова прыведзеная ў адпаведнасць з нарматыўнай базай Кодэксу Рэспублікі Беларусь

Форум

Магчымасці — на максімум

У студзені сталі вядомыя імёны ўладальнікаў грантаў Прэзідэнта Беларусі на 2017 год. Сярод дзевяноста трох кіраўнікоў і спецыялістаў арганізацый навукі, адукацыі, аховы здароўя прагучалі шаснаццаць прозвішчаў работнікаў культуры. Як паведамляе афіцыйны партал Кіраўніка дзяржавы, распараджэнне прынята з мэтай падтрымкі таленавітых спецыялістаў і для стварэння спрыяльных умоў для развіцця культурнага патэнцыялу Айчыны. "К" пачынае знаёміць чытачоў з працай адзначаных грантаў.

Настасся ПАНКРАТАВА

Галіна СЛЕСАРЭНКА, дырэктар Барысаўскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Івана Каладзева:

— Барысаўшчына непарыўна звязана з эпохай напалеонаўскіх войнаў, таму не дзіўна, што наш калектыў актыўна займаецца распрацоўкай гэтай тэмы. З 2002 года мы падрыхтавалі шэраг арыгінальных праектаў, асабліва ўвагу надаем ушанаванню памяці нашага земляка — гісторыка, даследчыка краю па Айчынай вайне 1812 года Івана Каладзева. У 2008-м ЦРБ было нададзена яго імя. Пасля пры падтрымцы мясцовай епархіі адчынілі кенатаф у храме Святой Жывапатковай Тройцы. Займаліся пошукам нашчадкаў. Развіваючы мемуарыальную функцыю, заснавалі Міжнародную навукова-практычную канферэнцыю "Каладзеўскія чытанні", якія сёлета пройдуць сёмым разам. Мы шчыльна супрацоўнічаем з французскім Цэнтрам напалеонаўскіх даследаванняў і Пасольствам Францыі ў Беларусі.

Як вядома, асноўныя фонды шыкоўнай калекцыі Каладзева на пачатку XX стагоддзя былі перададзены ў Дзяржаўную публічную гістарычную бібліятэку Масквы, частка

збору захоўваецца ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Таму мы вырашылі распачаць новы барысаўскі збор, прысвечаны напалеонаўскай тэме. У нашу калекцыю трапляюць усе сучасныя выданні і матэрыялы, звязаныя з Айчынай вайной 1812 года. І самі займаемся выдавецкай дзейнасцю. Напрыклад, паспрыялі з'яўленню кнігі гісторыка Аляксандра Бялябіна "Барысаў, Берасіна... Апошняя надзея Напалеона". Зараз рыхтуем да друку збор "Легенды Барысаўшчыны": успаміны нашых землякоў пра падзеі 1812 года, якія перадаваліся з пакалення ў пакаленне і сталі сапраўднымі сямейнымі легендамі.

Прэзідэнцкі грант будзе накіраваны на наступны этап нашай даследчай справы: на распрацоўку і рэалізацыю наватарскага праекта "1812 год. Барысаў. Бярэзіна. Памяць", каб папулярна і культурна павысіць турыстычную прыцягальнасць рэгіёна. Да нас едзе шмат турыстаў (перш за ўсё — французам), асабліва ў лістападзе, калі прыпадаюць чарговыя ўгодкі падзей на Берасіне. Таму мы накіравалі аднаго з нашых супрацоўнікаў на абарону сертыфіката экскурсавода. Зараз рыхтуем дакументы для стварэння турыстычнага маршрута, звязанага з асобай Каладзева. З гэтай нагоды плануем адчыніць і каладзеўскую залу, дзе распавядзем жыццёвы шлях земляка, пра Напалеона на Барысаўшчыне і пра ўсё, што звязана з сучаснай рэканструкцыяй тых гістарычных падзей.

Марыя КУЗНЯЦОВА,

кіраўнік заслужанага аматарскага калектыва Рэспублікі Беларусь "Студыя цыркавога мастацтва "Арэна" Цэнтра цыркавога мастацтва "Арэна":

— Атрыманая грошы будуць накіраваны на стварэнне новых цыркавых нумароў, на тое, каб выправіць нашых юных артыстаў на прэстыжныя міжнародныя конкурсы і фестывалі.

Заканчэнне — на старонцы 3.

"Пчолка..." стане штогадовай

аб культуры, прынятым парламентам краіны яшчэ летась.

Таксама пералік асобных міжнародных і рэспубліканскіх цэнтралізаваных культурных мерапрыемстваў, якія праводзіцца на тэрыторыі Беларусі, дапоўнены ў дакуменце новымі імпрэзамі — Рэспубліканскім адкрытым конкурсам выканаўцаў на духавых і ударных інструментах імя Віталія Волкава (Мінск) і Рэспубліканскім адкрытым конкурсам аматарскіх фільмаў імя Юрыя Тарыча "Я здымаю кіно" (Полацк). Разам з тым, з пераліку выключаны Міжнародны фестываль інструментальнай музыкі "Рэнесанс гітары" (Гомель).

Акрамя таго, з "рэспубліканскага" на "міжнародны" зменены ўзровень правядзення конкурсу юных выканаўцаў эстраднай песні "Халі-хало" ў Наваполацку. Міжнародны фестываль песні і музыкі Падняпроўя Расіі, Беларусі і Украіны

"Дняпроўскія галасы ў Дуброўне" будзе называцца крыху інакш: Міжнародны фестываль песні і музыкі "Дняпроўскія галасы ў Дуброўне". Поўная назва Рэспубліканскага фестываля-кірмашу "Вясновы букет" цяпер гучыць так: Рэспубліканскі фестываль-кірмаш народных мастацкіх рамёстваў "Вясновы букет".

Дакументам таксама змененая перыядычнасць правядзення шэрагу мерапрыемстваў. Так, адзін раз на тры гады будзе праходзіць Міжнародны фестываль юных талентаў "Зямля пад белымі крыламі" (Мазыр), Нацыянальны форум "Музеі Беларусі" і форум бібліятэкараў Беларусі "Гуманітарна-асветніцкая дзейнасць бібліятэкі ў кантэксце агульначалавечых каштоўнасцей і беларускай дзяржаўнасці".

Адзін раз на два гады плануецца праводзіць Міжнародны форум "Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця

грамадства" (Магілёў), Міжнародны фестываль этнакультурных традыцый "Покліч Палесся" (аграгарадок Ляскавічы Петрыкаўскага раёна Гомельскай вобласці), Міжнародны фестываль лялечнага мастацтва "Лялькі над Нёманам" (Гродна) і Міжнародны пленэр па кераміцы "Арт-Жыжаль" (Магілёўская вобласць).

Штогадовымі стануць Міжнародны фестываль дзіцячай творчасці "Залатая пчолка" (Клімавічы), Міжнародны фестываль гістарычнай рэканструкцыі "Мінск старажытны" (Мінск) і Міжнародны пленэр па жывапісе "Вобраз Радзімы ў выяўленчым мастацтве" (Магілёўская вобласць).

Акрамя таго, згодна з Пастановай Савета Міністраў Рэспубліканскі адкрыты мастацкі конкурс названы імем Міхаіла Савіцкага.

Дакумент уступіў у сілу ўчора, 3 лютага 2017 года.

500 гадоў Беларускаму кнігадрукаванню

Лілія Апаніч і Барыс Святлоў падчас пасяджэння аргкамітэта. / Фота Аліны САУЧАНКА

Планы і плён

(Заканчэнне.)

Пачатак на старонцы 1.)

На працягу 2017-га будуць прэзентаваны 3-томнае выданне “Францыск Скарына. Чалавек-энцыклапедыя”, “Францыск Скарына. Чалавек свету”, “Францыск Скарына. Чалавек-легенда” (серыі “Беларуская дзіцячая энцыклапедыя”), кнігі “Сусветная спадчына Францыска Скарыны” (серыі “Энцыклапедыя рарытэтаў”), “Францыск Скарына, альбо Як да нас прыйшла кніга”, “Шляхамі Францыска Скарыны”, “Са слаўнага горада Полацка” (серыя “Жыццё знакамітых людзей Беларусі”), выдавецкі праект “Шляхамі Францыска Скарыны: 500-годдзе беларускага кнігавыдання”. Ужо выйшла кніга перастварэння Алеся Разанава “Францыск Скарына. Маім найбольшае самі”, ілюстраваны гід па ўшанаванні Скарыны на Беларусі “Асветнік з Полацка”, том п’ес па выніках рэспубліканскага конкурсу 2016 года (сігнальны асобнік апошняга выдання проста ў зале прадэманстраваў кіраўнік згаданага Тэатра беларускай драматургіі Уладзімір Карачэўскі).

Вялікі масіў работы возьме на сябе сёлета і Нацыянальная бібліятэка Беларусі. На базе ўстановы плануецца Міжнародны кангрэс “500-годдзе беларускага кнігадрукавання”, міжнародны выставачны праект “Францыск Скарына і яго эпоха” ды іншае. Барыс Святлоў агульную прапанову назваць сёлета Нацыянальную бібліятэку Беларусі імём Францыска Скарыны.

Жыхароў розных куткоў Беларусі чакаюць шматлікія кніжныя выставы, прэзентацыі, агляды. Будуць максімальна выкарыстаны інтэрактыўныя формы інфармацыйна-асветніцкай і сацыяльна-культурнай дзейнасці бібліятэк устаноў адукацыі па вывучэнні гісторыі беларускага кнігадрукавання, папулярныя рэалізацыі сучаснага нацыянальнага кнігавыдання, кіналекторыі, віртуальныя кніжныя паліцы, тэматычныя вечары, гісторыка-культурныя падарожжы і гэтак далей. Аблвыканкамы, сумесна з Мінскім гарвыканкамам і беларускімі выдавецтвамі арганізуюць сустрэчы і прэзентацыі новых кніг.

Людзіміра Сяркевіч.

актрыс, плённа супрацоўнічаючы таксама са створаным пры РТБД Цэнтрам беларускай драматургіі.

— Падчас вучобы я “паказвалася” ў некалькі тэатраў, нават атрымала адтуль запрашэнні, але марыла пра РТБД. Бо там працаваў рэжысёр Валерый Мазынскі. Але ён не адразу мяне “разглядзеў”. Нарэшце, усё ж пагадзіўся ўзяць, ды папярэдзіў: маўляў, у мяне ўжо ёсць падобная герайна. І сапраўды, спачатку два гады я была на “ўводах”. А потым была “Апошняя пастараль”, якая, насуперак сваёй назве, стала для мяне першай буйной працай. Я ўпершыню зразумела, што гэта такое — працаваць у вялікім спектаклі, “цягнуць” на сабе цэнтральную ролю. Уражаны быў і Мазынскі: ён потым мне прызнаўся, што быў тады пасля таго стаў глядзець на

Кірмаш кніг і падзей

8 — 12 лютага 2017 года ў Нацыянальным выставачным цэнтры “Белэкспа” пройдзе XXIV Міжнародная кніжная выстава-кірмаш, арганізатарамі якой сталі Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, Мінскі гарадскі выканаўчы камітэт, ААТ “Белкніга” ды іншыя. Пра дэталі выставы-кірмаша распавёў на прэс-канферэнцыі першы намеснік міністра інфармацыі Беларусі Ігар Луцкі.

Сёлета на самым буйным кніжным кірмашы Беларусі будзе прадстаўлена 31 краіна свету: Грэцыя — упершыню, а Злучанае Каралеўства Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі ў якасці ганарова-

Рэспубліканскаму тэатру беларускай драматургіі — 25! Да юбілею была падрыхтавана прэм’ера спектакля “Беларусь. Дыдактыка” (гл. “К” №3), адкрыта выстава, выпушчаны аб’ёмны і назвычай інфарматыўны буклет, прысвечаны не толькі ўласна гэтаму тэатру, але і праблемам развіцця сучаснай беларускай драматургіі і рэжысуры. Нарэшце, акурат у дзень сваіх народзінаў трупы прымала віншаванні і творчыя падарункі-прывітанні (у тым ліку, ад замежных партнёраў і гасцей), адказаўшы на іх вельмі крэатыўным капуснікам.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Падчас святковага капусніка. / Фота прадстаўленні тэатра

Чвэрць стагоддзя і 103 спектаклі

мяне іншымі вачыма, не баючыся давораць самыя складаныя ролі. Пазней я ўвогуле засталася адзінай з герайна. Ну, а цяпер надышоў момант пераходу на ўзроставыя ролі: адразу ў некалькіх спектаклях я іграю маці, вельмі адрозных па характары, па сваім псіхалагічным узросце і стаўленні да дзяцей.

Тэатр — гэта таксама наш дом, сям’я, агульны нягоды і радасці, узлёты і стагнацыі. Усё, як у жыцці. Але тут як і з асобным чалавекам: калі многае перажываецца разам, ён становіцца самым родным. Сёння я магу з упэўненасцю сказаць: як цудоўна, што ў свой час я прыйшла менавіта ў гэты тэатр. Я люблю яго яшчэ і за тое, што ў нас, у адрозненне ад спектакляў, якія мы іграем, не бывае канфлікту пакаленняў. Мы вельмі цёпла сустракаем моладзь, добра ставімся да яе і творча, і пачалавечы. Гэту рысу адначы і Мазынскі, завітаўшы на юбілейны вечар. Ён адразу заўважыў, што ў нас за-

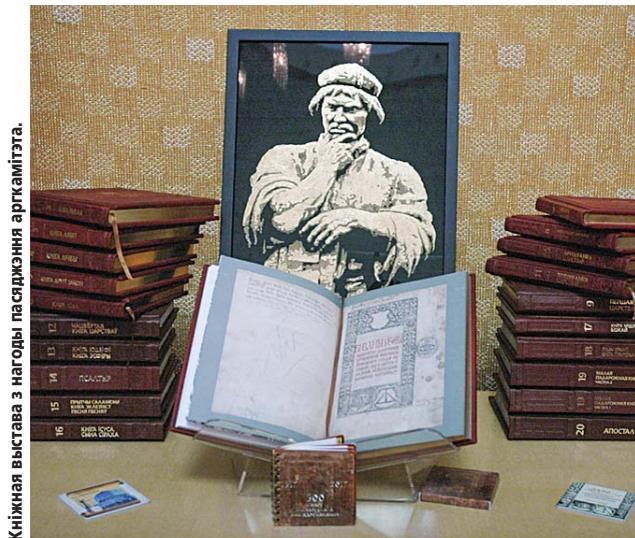
стаўся закладзены калісыці ім дух сяброўства.

За больш чым дваццаць гадоў, як я працую тут, было шмат значных падзей — найперш, выдатных спектакляў (незалежна ад таго, з маім удзелам яны былі ці без). Былі цікавыя гастрольныя паездкі, удзелы ў фестывалях, з якіх найбольш запамінаюцца Іркуцк, неверагодныя краевыя на возеры Байкал. Неаднойчы мы сустракаліся з запрошанымі рэжысёрамі. Памятаю, Дэнэл Бэнкс з ЗША ставіў у нас сучасную амерыканскую п’есу “Ганна ў тропіках” — усяго за 17 дзён, мы працавалі літаральна па 24 гадзіны на суткі. Адным з самых любімых (пры тым, што нялюбых роляў не бывае) быў для мяне спектакль “Жан і Беатрыса”, дзе мы ігралі ўдваіх з Ігарам Сіговым і, можна сказаць, творча ўзрасталі адзін на адным.

Ды ўсё ж РТБД — гэта найперш беларуская драматургія. Мы ведаем пра яе больш, чым хто іншы. І можам ганарыцца, што яна

існуе і што за яе не сорамна і на ўсёй постсавецкай прасторы, і ў больш шырокім еўрапейскім кантэксце. Больш за тое, сучасныя беларускія п’есы атрымліваюць безліч узнагарод на прэстыжных замежных конкурсах і фестывалях. Цэнтр беларускай драматургіі ўзначальвае Аляксандр Марчанка — ён жа таксама з нашых шэрагаў і дагэтуль працягвае паралельна працаваць акцёрам

РТБД. Для мяне заўсёды ў радасць удзельнічаць у праектах ЦБД, хаця часцяком за гэта і не плацяць. Бо гэта эксперыментальная пляцоўка, магчымаць не толькі самой пазнаёміцца, але і данесці да размаітай аўдыторыі новыя беларускія п’есы — найперш у выглядзе чытак. Але пасля кожнай такой чыткі, нават калі яна праходзіць усяго аднойчы, застаецца спадзеў, што яна стане нейкім стартавым пунктам для больш шырокага распаўсюджвання новай п’есы. І сапраўды, можна згадаць шмат прыкладаў, калі такія чыткі прыводзілі да паўнавертных спектакляў: гэта “Ліфт” Юліі Чарняўскай, “Любоў людзей” Дзмітрыя Багаслаўскага, “Гэта ўсё яна” Андрэя Іванова — спіс можна і трэба працягваць. Супрацоўніцтва з сучаснымі драматургамі і маладымі рэжысёрамі — гэта рух наперад, новы погляд на многія рэчы, магчымаць зразумець моладзь і самім заставацца маладымі. А ў глабальным сэнсе — гэта вельмі правільна абраны шлях далейшага развіцця нацыянальнага тэатральнага мастацтва. І калі ты да ўсяго гэтага датычны — ці ж гэта не шчасце?..

Кніжная выстава з нагоды пасяджэння аргкамітэта.

Газета КУЛЬТУРА ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдавецтва з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАУ. **Адказны сакратар** — Юрый КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Аліна САУЧАНКА, Юрый ЧАРНЯЎСКАЯ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕЎСкі, Алег КІЛІМА, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **карэспандэнт** — Вольга РОПАТ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Мая ХУТКОВА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чвэрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавешкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”, 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чвэрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзююцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясучы адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

“Культура”, 2017. Наклад 4 303. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падысана ў друку 02.02.2017 у 19.00. Замова 530. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

K

K

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

Гэты грант патрэбны ўстаноў, як паветра, бо спонсараў мы не маем, існуем за кошт тых сродкаў, якія самі заробілі, і на дабрачынную дапамогу бацькоў нашых выхаванцаў. А выдаткі ў Цэнтры вялікія: рэквізіт для большасці трукі ў не прыдбаеш у кожнай краме — мы не маем права эканоміць на бяспецы дзяцей! На заводзе замаўляем дэталі канструкцыі па індывідуальных праектах.

Летась “Арэна” адзначыла 10-годдзе сваёй дзейнасці. За гэты час мы вырасталі 14 лаўрэатаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі, стварылі не адно паўна-вартаснае цыркавое шоу, прывезлі ў Беларусь медалі з сусветных конкурсаў. Летась мазырскім артыстам пакарылася Монтэ-Карла: трыя паветраных гімнастаў прывезла з V Міжнароднага юнацкага цыркавага фестывалю “Новае пакаленне” шэраг спецыяльных прызоў. На сёлетнюю найбольш прэстыжную цыркавую падзею ў свеце выхаванцаў “Арэны” запрасіла старшыня мерапрыемства — прынцэса Манака Стэфанія. 4 лютага пляцёрка мазырскіх канатаходцаў ва ўзросце ад 13 да 20 гадоў будуць змагацца з лепшымі прадстаўнікамі вядучых цыркавых калектываў свету. Наўрад ці вы знойдзеце на постсваецкай прасторы другі такі нумар: на сучасным манежы рэдкія прафесіяналы звяртаюцца да каната, а ў нас аматары выконваюць унікальныя трукі!

У нас не проста гурток для баўлення вольнага часу, наш Цэнтр рыхтуе якасную змену для айчыннага цыркавага мастацтва. У “Арэны” ёсць адмысловы музей, шыкоўная база, на якой можна праводзіць рэспубліканскія конкурсы, базале цыркавых аматарскіх калектываў па краіне стае. Праўда, нам хацелася б бачыць падтрымку ад беларускіх цыркаў... Моладзі хочацца творчага прызнання на айчынным прафесійным манежы.

Галіна АГЕЙЧАНКА, загадчык аддзялення, выкладчык спецыяльнага цыкла (аддзяленне струнна-смычковых інструментаў) Рэспублікан-

скай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі:

— Сучаснае выканальнічае майстэрства ў тэхнічным плане пайшло далёка наперад. Мы назіраем сусветную тэндэнцыю, калі маленькія дзеці выконваюць складаную праграму, за якую раней браліся толькі дарослыя скрыпачы. Беларусы павінны быць у трэндзе і для гэтага ёсць усе падставы: у нашай унікальнай установе адукацыі сабраны лепшыя дзеці з

праходзіць па папярэднім праслухоўванні, адпаведна, неабходна знайсці камеру, апэратара, аўдыторыю, добры інструмент, бо хібы ў відэазапісе могуць закрыць дарогу да заслужанай перамогі. Грант нам вельмі патрэбны, каб хаця б частку гэтых выдаткаў узяць на сябе. Канешне, можна нікуды не ездзіць, але ў такім выпадку дзеці варацца ў сваім соку. Канкурэнцыя — рухавік таленту, калі пачатковец бачыць, якіх вышынь дасягнуў яго адна-

калі аднойчы інструмент, які гучаў не так добра, як у канкурэнтаў, пры іншых роўных стаў перашкодай для выхаду ў фінал... Бацькі не заўсёды маюць магчымасць набыць патрэбнае. Добра, што дзяржава не забываецца на таленавітую моладзь. У культуру трэба ўкладваць, бо без культуры, у чым я глыбока перакананая, грамадства загіне.

Валерый МАЙСЕНКА, выкладчык спецыяльнага цыкла (аддзяленне ду-

вальнікаў заахвочвання спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, стыпендыятаў расійскага міжнароднага дабрачыннага фонду “Новыя імёны”, салістаў вядучых музычных калектываў Беларусі і Расіі — ёсць і мой сын Антон, які зараз з’яўляецца першым салістам і канцэртмайстрам групы кларнетаў Вялікага сімфанічнага аркестра Расіі імя Пятра Чайкоўскага.

Я ўкараняю крэатыўныя метады ў працэс навучання. Акрамя выкладчыцкай дзейнасці, займаюся метадычнай работай па асаблівасцях пастаноўкі выканальніцкага апарата ў навучэнцаў ДМШ, зрабіў шэраг адкрытых урокаў па пастаноўцы амбушура і дыхання духавіка, падрыхтаваў і ажыццявіў цыкл выступленняў навучэнцаў, у тым ліку канцэрты для дзіцячых школ мастацтваў Мінска, Баранавічаў, Слуцка, Брэста і іншых гарадоў краіны. У гімназіі-каледжы мы працуем і ўдасканальваемся, але, каб даць магчымасць дзіцяці максімальна раскрыцца, вельмі важна паехаць паказаць сябе і паглядзець на іншых. Для папулярнасці айчынай кларнетнай музыкі неабходна ўдзельнічаць у міжнародных імпрэзах. Прынамсі, у маі мы збіраемся ў Польшчу на вялікі фестываль-конкурс кларнетыстаў. Усё гэта патрабуе выдаткаў, таму я рады, што дзяржава нас падтрымала.

Мы зможам шырэй выкарыстоўваць магчымасці. Нашы навучэнцы рвуцца ў бой!

Ірына СЕМЯНЯКА, загадчык аддзялення, выкладчык спецыяльнага цыкла (аддзяленне спецыяльнага фартэпіяна) Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі:

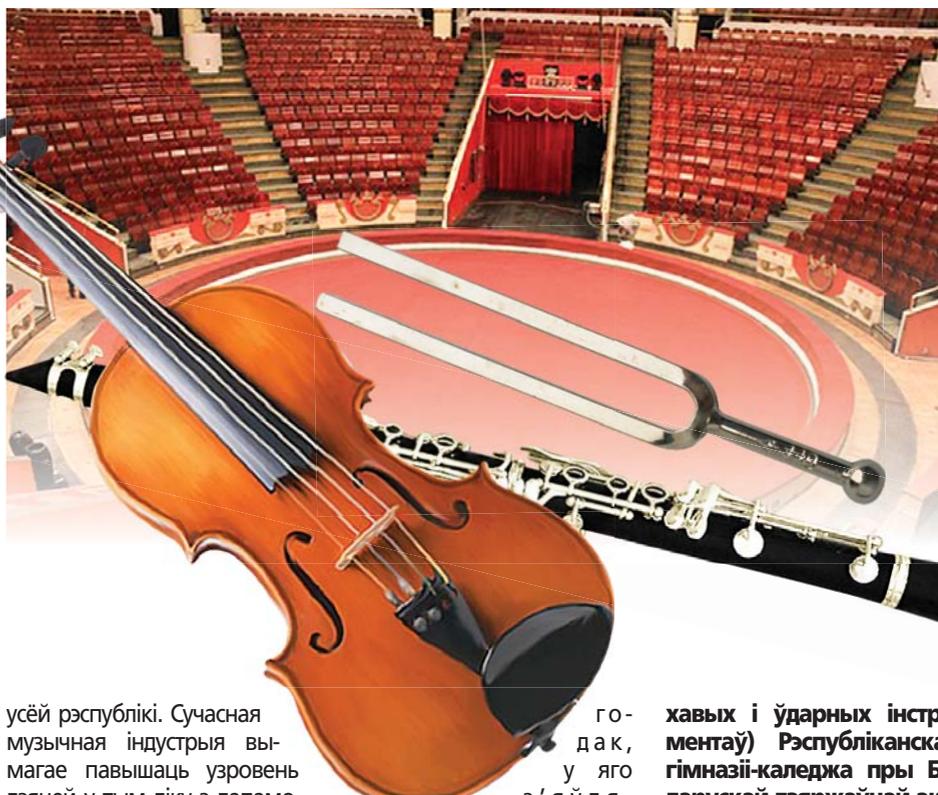
— Конкурс — гэта заўсёды дастаткова нервовая абстаноўка, калі ты так заглябляешся ў вучня, што па баках не глядзіш. Мне больш цікавы фестываль, бо на такім мерапрыемстве можна многаму навучыцца. У спакойнай атмасферы ты слухаш сваіх і чужых вучняў, параўноўваеш, адзначаеш свае дасягненні і недахопы. Фестываль дае дзецям канцэртную пляцоўку, новую публіку, педагогам — магчымасць прыняць удзел у майстар-класах, аб-

мянцацца досведам з калегамі, адкрыць для сябе цікавых выкладчыкаў.

На 2017-ы прыпадае 100-годдзе з нараджэння выбітнага педагога, заснавальніка беларускай фартэпіянальнай школы, прафесара Ірыны Цвятаевай. Мы, яе вучні, хочам правесці шэраг мерапрыемстваў, прысвечаных гэтай падзеі. Я ўзялася за арганізацыю фартэпіянальнага фестывалю ў Брэсце. Там працуе цудоўны калектыў — Сімфанічны аркестр Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы, з якім мы знайшлі агульную творчую мову. З галоўным дырыжорам Аляксандрам Сасноўскім папярэдне дамовіліся, што ў першым аддзяленні мае вучні будуць граць сольную праграму, а ў другім — выступаць разам з аркестрам. Напярэдадні канцэрта я планую правесці профільны майстар-клас.

На вясновых каникулах на базе нашай гімназіі-каледжа пройдзе II Рэспубліканскі конкурс юных піяністаў імя Уладзіміра Кузменкі. Ён стаў прадаўжальнікам фестывалю-конкурсу з працяглай гісторыяй “Вясновыя сустрэчы”, які ўзнік з маёй ініцыятывы. Сёлета паспрабую арганізаваць для ўдзельнікаў майстар-класы ад нашых педагогаў, якія валодаюць шыкоўным метадычным і практычным досведам. А на будучыню хацелася б пераняць практыку маскоўскіх калег па правядзенні профільных летнікаў. Прынамсі, Цэнтральная музычная школа пры Маскоўскай дзяржаўнай кансерваторыі імя Пятра Чайкоўскага ладзіць міжнародную летнюю творчую школу. Нашы дзеці таксама туды ездзілі, а потым дзяліліся ўражаннямі, як жылі ў інтэрнаце ЦМШ, тыдзень займаліся з педагогам, напрыканцы прымалі ўдзел у адмысловым канцэрце. Так установа з аднаго боку зарабляе пазабюджэтныя грошы, з другога — забяспечвае сабе набор на наступны навучальны год. На маю думку, у Беларусі мела б сэнс наладзіць працу такой школы бясплатна, але з мэтай адсачыць сітуацыю з юнымі музыкантамі па краіне, дапамагчы педагогам, якія хочуць пракасультавацца ў нашых выкладчыкаў, ды завесці картатэку на таленавітых дзяцей. Здаецца, такі летнік пайшоў бы ўсім на карысць.

Магчымасці — на максімум

усёй рэспублікі. Сучасная музычная індустрыя вымагае павышаць узровень дзяцей у тым ліку з дапамогай паездак на конкурсы, бо музыканты, як і спартсмены, павінны мець зносіны паміж сабой, бачыць і чуць лепшых прадстаўнікоў сваёй будучай прафесіі.

Сённяшнія фінансавыя ўмовы вымагаюць звяртацца да бацькоў: яны аглачваюць уступныя ўзносы, праезд і пражыванне свайго дзіцяці-канкурсанта, канцэртмайстра, педагога. Наяўнасць апошняга неабавязковая, аднак музыканту, маладзейшаму за 16 гадоў, зрэдку ўдаецца самастойна справіцца з хваляваннем і настроіцца на такое выкананне, каб спуціцца са сцэны пераможцам. Шмат творчых спаборніцтваў

го-дак, у яго з’яўляецца стымул да самаўдасканалення, часта раскрываюцца крылы.

Увогуле, музыка — занятак нятанна. Самая кволеная скрыпка каштуе ад 3 тысяч еўра, час ад часу трэба мяняць конкі валас, што ўваходзіць у састаў смышка (пытанне 25 — 30 еўра), перыядычна рвуцца струны (дадайце яшчэ каля 90 еўра)... Параўнайце са спортам: калі кагосьці выпраўляюць адстойваць гонар краіны, то набываюць для спартсмена найлепшыя экіпіроўку і інвентар. Так і самага таленавітага выканаўцу нельга вылучыць на конкурс без якаснага інструмента. Ведаю выпадак,

хавых і ўдарных інструментаў) Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі:

— Мы рупімся аб захаванні і развіцці беларускай кларнетнай школы, замацаванні яе канкурэнтаздольнасці, устойлівасці ва ўмовах сучаснай музычнай індустрыі. Вялікі поспех для педагога, калі вучань дарос да прыгожай рэалізацыі свайго таленту ў лепшых аркестрах бліжняга і далняга замежжа. Як гаварыў знакаміты трубач Цімафей Дакшыцэр, “калі ты выхаваў хаця б аднаго годнага вучня, ты не дарма пражыў жыццё”. Я шчаслівы, што сярод маіх выхаванцаў — шматлікіх лаўрэатаў прэстыжных рэспубліканскіх і міжнародных конкурсаў, ула-

Фотафакт

30 студзеня ў сталічнай галерэі “Універсітэт культуры” адкрылася выстава, прымеркаваная да 38-й гадавіны перамогі Ісламскай рэвалюцыі ў Іране. У мастацкай экспазіцыі — больш за сто арыгінальных твораў ткацтва, жывапісу, каліграфіі, мініячур, керамікі і драўлянай скульптуры. Падчас цырымоніі адкрыцця выставы прайшоў майстар-клас, дзе можна было даведацца пра тонкасці стварэння ўнікальных мастацкіх работ.

Фота Юры КАРПЕНКІ

Сын Змітрака Бядулі Яфім Пляўнік. / Фота Аліны САУЧАНКА

1 лютага ў Ізраільскім культурным цэнтры пры Пасольстве Дзяржавы Ізраіль у Рэспубліцы Беларусь прайшоў творчы вечар, прысвечаны 130-годдзю класіка беларускай літаратуры Змітрака Бядулі. Арганізатарам імпрэзы выступіў Дзяржаўны літаратурны мемарыяльны музей Янкі Купалы. Такі жэст — даніна сяброўству паміж літаратарамі і народамі. Выстава “Сад вашых песень”, прэзентаваная на мерапрыемстве, у снежні 2015 года была прадстаўлена ў ізраільскім горадзе Ашдод, калі ў гонар Купалы быў адкрыты памяtnы знак.

Прафесар Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта, доктар архітэктуры Сяргей СЕРГАЧОУ не толькі ведае пра народнае дойлідства амаль усё (сведчаннем таму — яго нядаўняя грунтоўная манаграфія), але і здолеў вывесці яе ўтоеную ад павярхоўнага погляду квінтэсэнцыю, абагульніўшы свае шматгадовыя даследаванні ў некалькіх трапных фармулёўках. З сёлетнім лаўрэатам прэміі Прэзідэнта краіны “За духоўнае адраджэнне” мы гаворым як пра захаванне набыткаў нашых продкаў, так і пра той карысны ўрок, які яны могуць даць сучасным архітэктарам і асабліва іх замоўцам.

Ілья СВІРЫН

— Ваша першая манаграфія, прысвечаная народнаму дойлідству, выйшла чвэрць стагоддзя таму. Ці змяніўся з таго часу ваш погляд на прадмет даследавання?

— Найперш, ён стаў значна шырэйшым. Раней народная архітэктура асацыявалася выключна з сельскімі дварамі, але ў мяне ўзнікла заканамернае пытанне: а што, хіба ў горадзе не народжыве? Так, месцічы заўсёды мелі болей інфармацыі, нярэдка яны звярталіся па дапамогу да прафесіяналаў у сферы будаўніцтва. Але ім далёка не ўсё аддавалася на водкуп, і справа не толькі ў пэўных не надта кваліфікаваных работах, якія гараджане выконвалі самастойна, найперш у саміх ідэях: якім павінен быць мой дом? Вядома ж, гэта вырашаў гаспадар.

А таксама ў сферу народнай архітэктуры можна з пэўнымі агаворкамі ўключыць і шляхецкія маенткі. Хто будаваў, скажам, тыя шыкоўныя гаспадарчыя пабудовы

з бутавага каменя, якія так часта ў нас сустракаюцца? Натуральна, тутэйшыя ўмельцы. А кроквы на даху, канструкцыя якіх часам і дасюль нас уражвае сваім майстэрствам, — чых рук справа? Больш за тое, падчас гэтай працы сяляне засвойвалі тыя інавацыйныя для свайго часу архітэктурныя рашэнні, якія пан падгледзеў недзе ў Італіі.

— Адпаведна, архітэктура палацаў пэўным чынам уплывала і на сялянскія хаціны?

— У нашай сучаснай вёсцы ці не ўсе хаты ашалаваныя. А адкуль яно пайшло? Менавіта ад знаёмства з каменнай архітэктурай і сусветнымі будаўнічымі тэхналогіямі. Сцены сталі рабіць не рубленыя, а пляскатыя, вуглы пачалі зашываць, і яны ў нечым нагадваюць класіцыстычныя пілястры. Натуральна, рабілася гэта не з эстэтычных, а з практычных меркаванняў: каб хата становілася цяплейшай. Бо, наогул, самая галоўная ідэя народнай архітэктуры гучыць вельмі проста — як

— Адпаведна, у майстроў ёсць чаму павучыцца і прафесійнаму архітэктару...

— Гэта дакладна! Самы галоўны прынцып народнага дойлідства — у ім няма глупстваў. Будучы архітэктарам, я не раз здзіўляўся таму, наколькі там усё прадумана. Калі гаспадар пачынаў будаваць хату, ён ужо дакладна ведаў, колькі дроў спатрэбіцца наза-

са самавыявіцца, прадэманстраваць талент. А можа, часам яно і не трэба? Можа, лепш проста прыладкавацца да навакольнага і ўпісаць свой будынак ва ўжо існуючую забудову? У народнай архітэктуры так было заўсёды, і таму нам ёсць ад яе чаму павучыцца. Сто разоў яшчэ змяняцца матэрыялы і тэхналогіі, але прынцып разумнага ніколі не страціць сваёй актуальнасці.

— Зазвычай антытэзаў самавыяўленню нам уяўляюцца абрыдлыя шэрыя панэлькі...

— А вы па вёсцы прайдзіце — і заўважыце, што дамкі там, з аднаго боку, падобныя, а з іншага — кожны нечым адрозніваецца ад суседняга. І ўсё ў чалавечым маштабе, нічога не цісне на псіхіку. У такім асяроддзі ты пачуваешся вельмі камфортна. А калі ідзеш па гарадской вуліцы, дзе кожны будынак навывершамі здзіўляе сваімі формамі, памерам вокнаў, шкленнем, дэкорам... На трэцім-пятым доме ты ўжо ўшчэнт стомішся і не будзеш увогуле ні на што рэагаваць. Часам у цябе ствараецца ўражанне, нібы архітэктар выкарыстоўвае ў адным аб'екце наогул усё, што ён толькі ведае пра аздабленне — і ў выніку яно не працуе. А вось калі на старой хаціне адна сціпная бэлька вылучаецца сваімі абрысамі, вока за яе чамусьці адразу чапляецца.

— Сучасная трансфармацыя старой добрай хаты — гэта індывідуальная катэджная забудова. На вашу думку, ці стане некалі аб'ектам даследавання тое, што з'яўляецца цяпер у нас у гэтай намінацыі?

— Чаму не? Навукоўцу цікава вывучаць любы прадмет — у тым ліку і досвед гэтага першага катэджнага будаўніцтва. Зрэшты, асноўныя яго матывацыі ўжо і сёння перафарбоўваюцца. Патраціў час і грошы, але затое займеў каштоўны досвед, пра які заўсёды распавядаю сваім студэнтам.

Ад хаткі да хайтэка

Пра архітэктуру ў чалавечым маштабе

палепшыць якасць жыцця. І я імкнуўся гэта ў сваёй кнізе адлюстравать.

— А ці можна прасачыць адваротны ўплыў — народных умельцаў на прафесійную архітэктуру?

— Вядома! Возьмем хача б знаёмы ўсім нам прынцып панэльнага будаўніцтва. Тэхналагічна ён быў вынайздзены нашымі продкамі, якія рыхтавалі бярвенні не на самім месцы будучага дома, а недзе на ўзбоч — там, дзе працаваць зручней. Затым маркіравалі іх, прывозілі куды трэба ды збіралі дом бы канструктар. Думаю, гэты рацыянальны алгарытм, які выводзіць складаныя працэсы па-за межы будпляцоўкі, будзе выкарыстоўвацца яшчэ вельмі доўга — спадзяюся, у значна лепшым варыянце, чым цяпер у нашых мікра-раёнах.

пасіць на зіму, дзе будзе праходзіць кароўка па вяртанні з выпасу і як адрамантаваць дах, калі нешта здарыцца. Менавіта таму стрэхі, дарэчы, рабілі скатнымі — бо паправаць такую даволі нескладана. Кожнае рашэнне рацыянальна абгрунтавана, і трохі паразважаўшы, ты лёгка разумеш, чаму печка ўсталяваная менавіта ў гэтым куце, а лазня размешчаная менавіта ў той частцы сядзібы... Каб у вёсцы нехта збудоваў штосьці непадуладнае законам логікі, суседзі прыйшлі б да яго і спыталі: “Дружа, што з табой?” Не з тваім домам, а з табой.

А сёння ты ідзеш па Мінску ці па любым іншым горадзе — і ўвесь час здзіўляешся: авой, а што гэта такое здзіўнае пабудавалі, і як яно функцыянуе, скажам, з пункту гледжання інжынерных камунікацый? Нават у добрых архітэктараў ёсць спаку-

— Дык а чым дрэннае самавыяўленне ў архітэктурі?

— Яно дрэннае толькі тады, калі супярэчыць здароваму сэнсу. Я неяк па малодасці таксама вырашыў самавыявіцца і зрабіў у сваёй кватэры ліштвы не белага, а жоўтага колеру. Вылучыцца сярод суседзяў мне ўдалося: мае вокны добра пазнаваліся нават здалёк, што служыла падставай для гонару. Але наступствы былі не надта прыемныя: аказваецца, дзённае святло, якое трапляе праз шыбу, павінна адлюстраввацца ад белых элементаў. Жоўтыя ліштвы яго папросту з'ядалі, і дома стала прыкметна цямней. Адпаведна, давалося мне перафарбоўваць. Патраціў час і грошы, але затое займеў каштоўны досвед, пра які заўсёды распавядаю сваім студэнтам.

Нягледзячы на тое, што Паўночны завулак знаходзіцца амаль у цэнтры Мінска, многія гараджане — не кажучы ўжо пра турыстаў — нават не здагадваюцца пра яго існаванне. Прыроднае ўзвышша, на якім стаяць гэтыя невялічкія дамкі, адасоблена ад жыцця сучаснага мегаполіса, і таму чалавек можа праязджаць побач з завулкам безліч разоў, але ніколі яго не ўбачыць. Калі ж ён усё ж туды трапляе, дык моцна здзіўляецца — нібыта машына часу пераносіць яго ў стары драўляны Мінск. Сёння цяжка паверыць, што менавіта такім збоўшага і быў наш горад гадоў сто таму.

Аднак ужо ў бліжэйшы час гэты рэліктавы закуток можа знікнуць. Не так даўно быў зацверджаны горадабудаўнічы праект, згодна з якім завулак, а таксама прылеглая да яго тэрыторыя, падаюцца як інвестыцыйная пляцоўка. У прыватнасці, разглядаецца магчымасць пабудовы шматфункцыянальнага комплексу вышынёй да 30 паверхаў у непасрэднай блізкасці ад драўлянай аднапавярховай забудовы. І хача самім дамкам, нібыта, знос не пагражае — яны маюць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, — непаўторная аўра можа быць знішчана ўшчэнт. Зрэшты, іх лёс таксама пакуль даволі нягэўны, прычым цягам ужо некалькіх дзесяцігоддзяў.

Наўзбоч ад чыгункі

Гісторыя завулка звязана з вельмі важнай для Мінска

падзей — будаўніцтвам Лібава-Роменскай чыгункі. Уздоўж яе ў горадзе адно за другім узнікаюць прадмесці чыгуначнікаў: Ніжняя і Верхняя Ляхаўка, Уборкі, Добрыя Мыслі, Грушаўка, а затым і Паўночны завулак. У пачатку XX стагоддзя ён сфарміраваўся як частка прадмесця Пляшчанка (або Лютэранскага). Апрача гэтых дамкоў, да нашага часу ад яго дайшлі адно ўспаміны.

У пачатку XX стагоддзя завулак складаўся з двух кварталаў з 40 гарадскімі сядзібамі, кожная з якіх была арганізавана ў адпаведнасці з нормамі, прадугледжанымі “Будаўнічымі статутамі” таго часу. Паміж дамамі вытрымліваліся дзесяцісажанныя супрацьпажарныя разрывы, усе гаспадарчыя пабудовы размяшчаліся ў глыбіні плошчэй.

Аўтэнтычныя дзверы і вядасцекавая труба на адным з жылых будынкаў завулка.

Частка “фасійнай залы” выставы “У пакоі старасвецкіх заірынушы”.

Панацэя для рэліктавага кутка

Захаванія да сённяшняга часу дамы завулка былі пабудаваныя ў розны час — ад 1904 да 1940 гадоў. У некаторых дасюль жывуць нашчадкі іх першых гаспадароў. Уладальнік аднаго з найстарэйшых (№ 14) Георгій Савацэвіч Шаўчэнка распавядае, што будаваў дом яго прадзед, служачы Лібава-Роменскай чыгункі Мікалай Яраш, ды ахвотна паказвае яго партрэт, які зьяроўся ў сямейнай калекцыі. Дом № 18 у 1910 годзе ўзвёў пры дапамозе свайго бацькі-святара Канстанцін Акімавіч Андрыеўскі. У яго сям'і было чацвёра дзяцей, прычым дзве дачкі пасля смерці бацькі падзялілі яго дом ды засталіся ў ім жыць. Сёння там прапісаны іх дзеці, якія захоўваюць памяць не толькі пра сваіх продкаў, але і пра многія цікавыя старонкі мінскай гісторыі.

Да нашых дзён дайшла далёка не ўся забудова завулка. Першыя значныя пертурбацыі мелі месца ў 1960 — 1970-х, калі ішло па-

шырэне вуліцы Клары Цэткін і праспекта Дзяржынскага. Другі этап адбываецца акурат у нашы дні і звязаны з будаўніцтвам трэцяй лініі метро. Не так даўно былі разабраныя два самыя старыя дамы завулка (№№ 10 і 12) — з умовай іх будучага аднаўлення на новым участку ў межах ахоўных зон. Падобны лёс у хуткай будучыні чакае і дом № 5.

Трэба адзначыць, што яшчэ ў 1990 годзе рашэннем Мінгарвыканкама ўсе дамы завулка былі ўключаны ў пералік аб'ектаў, якія належыць захаваць. Аднак ужо ў хуткім часе некалькі будынкаў былі выкуплены і перавезены на новыя месцы. У 2005 годзе ўзнікла чарговая пагроза: УП “Мінскграда” ўзгадніла размяшчэнне буйнога шматпавярховага фінансаво-адміністрацыйнага комплексу. Але праект, на шчасце, не быў рэалізаваны, а ўжо ў 2007 годзе комплекс драўлянай забудовы завулка быў унесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных

каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь — што, у прынцыпе, гарантуе яго захаванасць, але само па сабе не можа забяспечыць адэкватнае функцыянальнае выкарыстанне.

Яшчэ на пачатку 1990-х большасць жыхароў завулка нікуды адтуль з'язджаць не хацела, пра што сведчыць іх шматлікая карэспандэнцыя на адрас Мінгарвыканкама. Праз 15 гадоў такіх патрыётаў стала значна менш, і прычыны тут вытлумачальныя. Нават у XXI стагоддзі людзі не маюць камфортных умоваў пражывання: скажам, каналізацыі або газа. Ды і сітуацыя няспынага чакання канчатковага рашэння будучыні завулка таксама стамляе.

Без сумневу, далейшае выкарыстанне гэтых драўляных дамоў паводле іх першаснай функцыі — як звычайнага жылля — выглядае анахронізмам. З рацыянальнага пункту гледжання, жыхароў трэба адсяляць у добраўпарадкаванае сучас-

нае жылло (за выключэннем хіба тых, хто свядома хацеў бы застацца). А якім чынам выкарыстоўваць самі будынікі? Адказ, які ляжыць на паверхні — гэта музейфікацыя.

Скансен альбо “in situ”?

З міжнароднага досведу мы ведаем некалькі мадэляў захавання драўляных помнікаў спадчыны. Найперш, гэта гарадскія скансены (напрыклад, у дацкім Орхусе): дамы з розных месцаў пераносыцца на спецыяльна вылучаную тэрыторыю. Аднак яшчэ большую павагу спецыялістаў выклікае ідэя захавання гарадской спадчыны непасрэдна на месцы яе гістарычнага існавання — “in situ”. У дачыненні да кварталаў драўлянай забудовы такі прынцып выкарыстоўваецца ў многіх замежных гарадах — ад сібірскага Томска да нарвежскага Тронхейма. Няма вялікіх перашкодаў, каб далучыць да гэтага спісу і Паўночны завулак.

Тыя адразу казалі б: ды не высільвайся, усе мы цудоўна разумеем, які ты насамрэч. А ў катэджных пасёлках атрымлівалі ўчасткі людзі, зусім паміж сабою незнаёмыя, і таму яны навывперадкі імкнуліся данесці іншым інфармацыю пра сябе, пераўтварыць свой дом у своеасаблівую візітоўку яго ўладальніка. Адзін пачаў увасабляць сваю дзіцячую мару (прыкладам, жыць у замку), другі — уласныя ўяўленні пра характар, трэці нешта ў Нямеччыне пабачыў... І такая выставачная архітэктура — гэта тое, чым нам трэба было перахварэць.

— Вы лічыце, што ўжо перахварэлі?

— Па-мойму, цяпер гэта тэндэнцыя спакваля ідзе на спад. Замойцы разумеюць, што даводзіць свае амбіцыі да камізму проста сэнсу. На Захадзе заможныя людзі ўжо даўно ўсвядомілі, што ўласны дом патрэбны найперш для таго, каб там жыць. А неверагодныя аб'ёмы, дэталі дэкору і колеры камфортнаму побыту наўрад ці спрыяюць.

— Здаецца, ганіць сучасных архітэктараў апошнім часам стала добрым тонам. Сярод іх твораў нават складаюцца рэйтынгі кандыдатаў на знос...

— І таму я вельмі рады, што атрыманая мною высокая прэмія прымусіла згадаць нашу прафесію ў станочым кантэксце. Насамрэч, прычына архітэктурных памылак тоіцца ў сацыяльных з'явах. Бо архітэктар адно выконвае волю замоўцы. Хоча ён чырвоныя ліштвы або адкрыты

Адзін з найчасцейшых аргументаў супраць гучыць наступным чынам: маўляў, ратаваць гэты ансамбль ужо запозна, бо яго мастацкія асаблівасці незваротна страчаны. Мушу запэўніць, што гэта не так. Праца па стварэнні музея пачалася болей за дваццаць гадоў таму, калі ў музеі народнай архітэктуры і побыту з'явіўся сектар па вывучэнні мінскіх прадмесцяў. Дзякуючы гэтаму, у нашых фондах сёння захоўваюцца мэбля, аксесуары і прадметы побыту з таго самага Паўночнага завулку. Сёе-тое ўсе ахвотныя маглі пабачыць на выставе "У пакоі старасвецкія зазірнушы", што прайшла ў 2015 годзе.

Больш за дваццаць гадоў таму музей пачаў і працу па захаванні некаторых з ацалелых дамоў. Прыкладам, у доме № 26 былі заменены дэструктаваныя і закансерваваны захаваныя элементы ліштваў акон, карнізаў, застрэшкаў, фронтоннаў, у доме № 22, які непасрэдна належыць музею, рэканструаваны знішчаныя варачныя печы. Цікава чытаць музейныя дакументы тых часоў і радавацца таму, што нашы папярэднікі нават у дробязях стараліся захаваць дух старога дома — пры аднаўленні печы было прапісана выкарыстоўваць кафлю і металічныя вырабы, аналагічныя аўтэнтычным, пры падборы шпалераў браць за аснову ўзоры пачатку ХХ стагоддзя. А ўжо летась у тым самым доме рамантаваліся грэбкі. Але гэтых-

басейн (пры нашым клімаце!) — наце вам, калі ласка... Потым, праўда, засыпаць яго даўдзецца.

— Тая драўляная забудова, пра якую вы пішаце, даўно здаецца анахронізмам. Больш за тое — многія яе жыхары не бачаць у ёй каштоўнасці ды гатовы з радацця памяншаць стары дом на кватэру ў панэльцы — але з душам...

— Гэта нармальнае палітычнае няспынна паляпшаць асяроддзе свайго побыту і ўмовы жыцця. Я нават прывёў у сваёй кніжцы такую прымаўку: "Хоць альковы, абы новы". Алешына, увогуле, далёка не самы лепшы будаўнічы матэрыял, але... цяга да чагосьці новага заўсёды была ўласціва людзям. Таму складана іх за гэта асуджаць.

Зразумела, што захоўваць усю драўляную забудову наўрад ці мэтазгодна. Іншая справа — нейкія асобныя ліпкі, якія б сведчылі пра нашу мінуўшчыну. Напрыклад, Паўночны завулак у Мінску, які я пачаў даследаваць яшчэ ў 1970-я, альбо кавалачак старога драўлянага Гомеля з шыкоўнымі разнымі ліштвямі... Любы горад павінен дэманстраваць сваю гісторыю, інакш гасцям ён проста не будзе цікавы. Прычым не выпадае сумнявацца ў тым, што з цягам часу каштоўнасць такіх дамоў толькі ўзрастае. Уяўляецца, якімі вачыма будуць глядзець на іх нашы нашчадкі гадоў праз сто!

Таму самае галоўнае сёння — вызначыцца, што трэба захоўваць, і знайсці спосабы ды магчымасці гэта збераг-

нічны стан усё адно далёкі ідэальнага: рамонт патрабуюць таксама сцены, страх, падлога...

Музеі і бакалея

У музейнай экспазіцыі варта было б адлюстраваць гісторыю ўсіх прадмесцяў Мінска (і ў першую чаргу — Пляшчанкі), а таксама этапы стварэння беларускай чыгункі і, вядома ж, самога Паўночнага завулка. Напрыклад, адзін з фрагментаў можа быць прысвечаны першай санітарна-эпідэміялагічнай станцыі горада, якая з'явілася акурат тут.

Акрамя выставачных залаў, у дамах могуць быць арганізаваныя рамесніцкія майстэрні, сувенірыя, букіністычныя і антыкварныя крамы, а таксама гатэльчыкі з "местачковым" каларытам — па прыкладзе гатэля ў Музеі народнага побыту Літвы. Некаторыя памышчаныя трэба выкарыстаць пад кавярні або крамкі з інтэр'ерамі канца XIX — пачатку ХХ стагоддзяў. Адзін з дамоў можна дакладна адвесці пад бакалейную лаўку — балазе, яе прататып сто гадоў размяшчаўся ў тых мясцінах.

Побач з драўлянымі дамамі на Паўночным завулку знаходзяцца карпусы Мінскай шчоткава-шчаціннай фабрыкі, пабудаваныя ў 1920 — 1950-х. Архітэктары "Мінскаграда" пры распрацоўцы сучаснага інвестыцыйнага праекта прыйшлі да высновы, што іх больш мэтазгодна знесці, чым выкарыстоўваць. Аднак яны ўжо маюць гістарычнае

чы. Калі ў нас атрымаецца, потым будзем ганарыцца, калі не — даўдзецца шкадаваць, як у выпадку з тым жа мінскім Замчышчам... Калісьці яго можна было пакінуць, праклаўшы магістралі трохі інакш, і цяпер гэтая гістарычная ўзвышанасць упрыгожвала б горад.

— Драўляныя помнікі спадчыны даўно прыспеў час заносіць у Чырвоную кнігу, бо іх колькасць імкліва скарачаецца: матэрыял жа не надта трывалы. Літаральна за апошнія гады мы страцілі цэлы шэраг цікавых аб'ектаў: нешта згарэла, нешта свядома знеслі, а нешта ўшчэнт згніло і ўжо не падлягае аднаўленню. Што ж рабіць, калі час не чакае?

— Арганізоўвацца ў грамадскія супольнасці ды самім шукаць магчымасці захаваць той ці іншы помнік — як, напрыклад, гэта робіцца ў выпадку з гумном сядзібы ў Грушаўцы. А дзяржава потым падключыцца і дапаможа — асабліва калі ўбачыць, што справа пайшла, што ёсць інтарэс і перспектыва. Проста так грошы ўкладаць сёння ніхто не будзе. Я, са свайго боку, стараюся прапагандаваць важнасць захавання такіх помнікаў. Езджу па розных кутках Беларусі з дакладамі, каб людзі там разумелі, што ад продкаў ім засталася не аварыйнае ламачча (як многія, на жаль, думаюць), а ўнікальныя культурныя набыткі, якія абавязкова трэба перадаць нашчадкам.

K

значэнне. Да ўсяго, назапашаныя немалы досвед па крэатыўным выкарыстанні былых заводаў. Карпусы фабрыкі на Паўночным завулку таксама можна пераўтварыць у комплекс гатэляў, кавярняў з інтэр'ерамі ў стылі мадэрн, ар-дэко, пляцовак для культурных мерапрыемстваў.

У выніку мае атрымацца цікавы шматпланавы аб'ект, які трапляе пад вызначэнне "музей-запаведнік", дзе жылыя памяшканні будуць спалучацца з музейнымі экспазіцыямі, а тыя, у сваю чаргу — з аб'ектамі інфраструктуры. Такі комплекс, якому можна даць гістарычную назву "Прадмесце Пляшчанка", павінен мець каардынацыйны (навукова-інфармацыйны) цэнтр — своеасаблівае ядро гістарычнага квартала. Прычым яго супрацоўнікі могуць распрацоўваць і праводзіць экскурсіі не толькі па завулку, але і па іншых гістарычных прадмесцях.

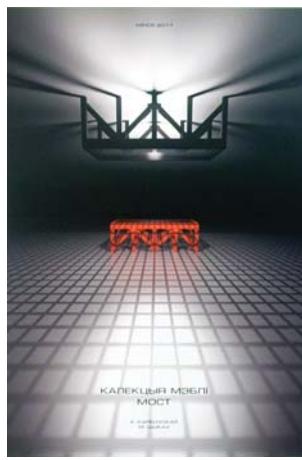
У будучыні Паўночны завулак мае ўсе шансы стаць адзіным ацалелым куточкам драўлянага Мінска — астатнія прадмесці з прыведзенага вышэй спісу захаваліся куды горш, ды і тое, што дажыла да нашых дзён, неўзабаве чакае знос. І таму вельмі важна гэтую магчымасць не губіць: іншай ужо не будзе.

Наталія ГЕРМАЦКАЯ, загадчык навукова-экспазіцыйнага аддзела Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту

Прымус да творчасці?

Уявіце, што ў вашым жыцці супалі дзве акалічнасці: вы нарэшце даспелі да таго, каб змяніць кансерватыўны інтэр'ер вашага жылля на больш сучасны і камфортны, і ў вас з'явіліся "лішнія" грошы, якія можна скарыстаць на гэту справу. Пасля таго, як прынытковае рашэнне па мадэрнізацыі побыту прынята, вы, хутчэй за ўсё, заглябляецеся ў сеціва для пошуку ўзораў, здольных вас зацікавіць і натхніць. Наступная стадыя — выправа на будаўнічы рынак і ў салоны мэблі, каб набыць для матэрыялізацыі ўпадабанай вамі канцэпцыі канкрэтныя рэчы паводле каталогаў фірм-вытворцаў. Хтосьці робіць усё гэта сам, хтосьці даручае дасведчанаму адмыслоўцу, але сутасна і працэс, і вынік ад гэтага не змяняюцца. Свой побыт мы звычайна кампануем з ужо гатовых элементаў. Мала хто замаўляе мастаку ці дызайнеру ўнікальную распрацоўку, аздабляе свой побыт рэчамі, што будуць існаваць у адным экзэмпляры. Прычым, не таму, што грошай не стае, бо яны ў дадзеным выпадку — другасны чынік. Вызначальнымі тут з'яўляюцца стэрэатыпы мыслення, псіхалагічная арыентацыя на эстэтычны стандарт, на раскручаны брэнд.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Адзін з удзельнікаў творчага праекта Беларускага саюза дызайнераў "Пастулат" распавядаў мне, што вытворчая база кампаніі, у якой ён працуе, здольная рабіць унікальную аздабу інтэр'ераў, і калі-нікалі такая праца трапляецца. Але большасць заказчыкаў просяць скапіраваць узоры мэблі папулярных у сэрцы вытворцаў. На ягоную думку, пры такім рынкавым раскладзе, пры панаванні сярод спажываўцаў стэрэатыпных уяўленняў аб прэстыжнасці і камфорце творчы патэнцыял нашага дызайну фактычна незапатрабаваны. Нашто прыдумляць новае, калі можна тыражаваць чужыя напрацоўкі? Вось і ператвараюцца дызайнеры з вынаходнікаў у кампілятары. Прычым, такімі яны становяцца не пасля атрымання дыплама пры сутыкненні з рэаліямі рынку, а ўжо ў часе навучання.

Справа ў тым, што ў часы, калі мой суразмоўца сам быў студэнтам, інфармацыі па пэўных сегментах сусветнага мастацтва і дызайну бракавала нават у прафесійным асяродку. З гэтай прычыны плагіяты шырокага распаўсюджвання не меў. Красці-пазычаць нават пры ляноце розуму не было адкуль, вась і даводзілася прыдумляць самому. Часам высвятляла-

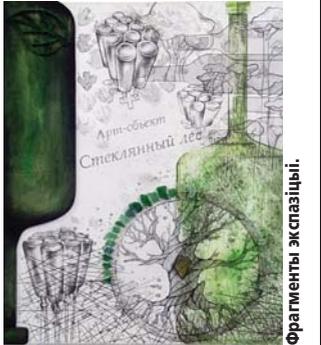
ся, што мы "вынаходзім роўна", які недзе даўно ездзіць. Але насамрэч быў творчы падыход да справы і дух вынаходніцтва. Сёння ж, атрымаўшы заданне, студэнт адразу пачынае шукаць аналагі ў сеціве. Атрымліваецца, што ва ўмовах інфармацыйнага голаду творчасць была справай натуральнай, сёння ж яе трэба неяк стымуляваць...

Праект кафедры інтэр'еру і абсталявання Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў (спецыялізацыя "Мэбля") "Мастацкая канцэпцыя і арт-аб'ект" якраз і мае мэтаю паказаць плённасць творчага падыходу ў практыцы праектавання. Ён экспануецца ў "хатняй" галерэі акадэміі. Удзельнікі праекта — студэнты пятага курса. А тое, што яны выставілі — гэта апошняя курсавая работа, далей час засяродзіцца на дыпламе. Працэс выканання згаданай работы выбудаваны паэтапна такім чынам, каб студэнт быў пазбаўлены магчымасці "пачаць з канца" — з пошуку гатовых рашэнняў, якія можна адаптаваць да замоўленай тэмы і выдаць за ўласную распрацоўку. Сэнс задання ў тым, што аўтар ідзе не ад функцыі, якая ўніверсальная, але ад вобраза, вылучанага паводле суб'ектыўных крытэрыяў. А значыць, на вы-

хадзе можа атрымацца рэч з рысамі ўнікальнасці. Рэч, якая ў нейкім сэнсе з'яўляецца адбіткам асобы аўтара.

На практыцы гэта выглядае так. У якасці тэмы бярэцца што заўгодна на густ аўтара — паняцце, прадмет, з'ява. Далей аўтар, зыходзячы са свайго разумення і эмацыйнага ўспрымання тэмы, робіць графічную кампазіцыю, якая ў кантэксце задання мае назву "мастацкая канцэпцыя". А ўжо на падставе гэтай кампазіцыі ствараецца аб'ёмны "арт-аб'ект". Гэта вобразны камертон, якому ў стылёвым сэнсе мусіць адпавядаць калекцыя мэблі, калі аўтар будзе працаваць далей, калі не спыніцца на гэтым этапе.

Гэта, наколькі мне вядома, першы выпадак, калі ў

Фрагменты экспазіцыі.

галерэі "Акадэмія" экспануюцца курсавыя. Сцены галерэі прызначаны для больш статусных твораў — персанальных і групавых выстаў выкладчыкаў акадэміі і замежных ВНУ, з якімі БДАМ кантактуе, дыпломных работ, прагляду рэтраспектывы, што ўжо сталі гісторыяй. Але ў метадычным сэнсе эксперыментальнае курсавое заданне падалося дастаткова цікавым для фарміравання навучальнай праграмы на факультэце, і для яго зрабілі выключэнне — вырасылі паказаць усім выкладчыкам і студэнтам. Ды і паспалітым людзям, што калі-нікалі наведваюць галерэю "Акадэмія".

Многім спадабалася, але іншыя палічылі такую метадыку спрэчнай. Ёсць меркаванне, што студэнт мусіць найперш прыдбаць практычныя навыкі і вераньня часам ведаў, а ўсё астатняе — лічы, факультатыву. Да творчасці дыпламаваны спецыяліст дойдзе ўжо сваім розумам, калі будзе патрэба. Зрэшты, два гэтыя напрамкі, два падыходы да навучальнага працэсу існуюць ад моманту ўтварэння факультэта дызайну і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Суіснуюць мірна.

K

У 2016 годзе віцебская “Лялька” адзначыла дзве юбілейныя даты: 30-годдзе тэатра і 70-годдзе яго мастацкага кіраўніка Віктара КЛІМЧУКА, які стаяў ля вытокаў стварэння гэтага цяпер ужо сапраўды здабытку сучаснай культуры Беларусі. “Лялька” разбурае многія стэрэатыпы: аб лялечным тэатры як выключна дзіцячым, ставячы найглыбжэйшыя “дарослыя” спектаклі, пра “другаснасць” тэатра лялек у параўнанні з драматычным, пра яго выключную забаўляльнасць, бо не толькі ў дарослых, але і ў дзіцячых пастаноўках шматпланавы сімвалічны і касмалагічны змест. І яшчэ тэатр, якім кіруе Віктар Клімчук, вылучаецца глыбокім пранікненнем у вобразы і дух беларускай традыцыі. Апошняя тычыцца перш за ўсё пастановак паводле твораў вялікага Уладзіміра Караткевіча. У той жа час, усе яны вылучаюцца сэнсам, які можна было б назваць агульначалавечым праз адзінства перадачы сакральнага і гуманістычнага зместу. У размове з Віктарам Клімчуком пасля ўсіх святкаванняў мы закралі пытанні, якія нельга было абысці нават у святле ўрачыстых дат.

гулярна атрымліваюць прызы на міжнародных конкурсах, і нашы рэжысёры, якія ажыццяўляюць пастаноўкі за межамі Беларусі, адзначаны прэстыжнымі прэміямі. Так, расійская “Залатая маска” сталася зусім нядаўнім таму прыкладам...

— “Лялька” і творчае жыццё Віцебска...

— Мяркую, што культурнае жыццё Віцебска было іншае да таго, як заснавалі “Лялькі”. Да таго дзеці выпадкова траплялі на спектаклі, створаныя адмыслова для іх, ад выпадку да выпадку. Мы не кажам, што нешта кардынальна змянілі ў лакальнай культурнай прасторы, аднак, прынеслі новы ўзро-

дача з дапамогай светлавых эфектаў, музыкі, тэксту, пластыкі. Мы ўваходзім у кантэкст сусветнага тэатра, імкнучыся заняць у ім годнае месца, рэгулярна ездзім на фестывалі і супастаўляем сябе з тэатральнымі калектывамі іншых краін. Гэта неабходна не для таго, каб быць абавязкова “моднымі”, але каб разумець агульную тэндэнцыю развіцця сродкаў выразнасці. Аднак мы і самі прыносім у сусветны працэс сваё, беларускае, мы ведаем, чым моцныя.

Я не люблю “чорны” тэатр, не люблю “жорсткі” тэатр, я ўнутры больш светлы. Хачу, каб у кожным спектаклі было “святло ў канцы тунэля”. Чалавек не павінен быць

ім не хапае часу на тое, каб выпіць і папляткарыць. Адпрацавалі — і бягуць далей.

— Якое ўвогуле значэнне дысцыпліны і этыкі для тэатральнага мастацтва?

— Пра тое можна казаць бясконца. Але галоўнае, што пра гэта сказаў Канстанцін Станіслаўскі: “Любі мастацтва ў сабе, а не сябе ў мастацтве”. Сёння, на жаль, больш людзей любіць сябе ў мастацтве. Калі я іграю ў спектаклі, тады гэты спектакль добры, а калі не іграю ў ім, ён дрэнны. Гэта сустракаецца паўсюдна, я кажу не толькі пра нас: прыходзіць на мой спектакль, я тут добрую ролю іграю, а на іншы спектакль не прыходзіць, бо мяне там няма. Раней

а “К”но ў свет

Зноў пра “Генацвале”

ГРУЗІЯ

Літаратура — з’ява надзвычай інтэрнацыянальная. Пераконваешся ў гэтым, калі за межамі Беларусі чуюш апаведы пра сваіх пісьменнікаў. Памяць пра беларускіх літаратараў асабліва ўшаноўваецца ў тых мясцінах, дзе яны кольвечы бывалі. Калі казаць пра Янку Купалу, то такім месцам поруч з Пячышчамі ў Татарстане, дзе нашаму класіку прысвечана музейная экспазіцыя, з’яўляецца Цхалтуба, курортны горад у Грузіі. Зараз там дзейнічае невялікая тэматычная выстава, якая па задуме яе стваральнікаў Марыны ПАДГУРСКАЙ-КУТАТЭ-ЛАДЗЭ неўзабаве можа стаць музеем. Пра гэта карэспандэнт “К” і пагутарыў са спадарыняй Марынай падчас яе візіту ў Мінск.

Кастусь АНТАНОВІЧ

— У часы Савецкага Саюза ў Грузію на адпачынак і аздараўленне ездзіла багата людзей. Вядома, сярод іх былі і знакамітасці. Тым не менш было нечакана даведацца ад сяброў, што сёння ў Грузіі з цеплынёй захоўваецца памяць пра Янку Купалу.

— Усё атрымалася даволі выпадкова. Невялікая музейная экспазіцыя ў гасцывым доме была створана ў маі 2015 года. Цяпер там можна ўбачыць фотаздымкі Янкі Купалы, ягоныя вершы як на беларускай, так і ў перакладзе на грузінскую. А пачалося з таго, што праз сацыяльныя сеткі са мной звязалася Вольга Гарадзіна, якая вядзе старонку на сайце “Грузіны Беларусі”, і распавяла, што ў Цхалтубе любіў адпачываць Янка Купала. Яна даслала вельмі цікавую інфармацыю ды прапанавала стварыць выставу. Каб было не сорамна ад зробленага, я вырашыла спачатку прыехаць у Мінск, наведваць Літаратурны музей Янкі Купалы. Так у нас і распачалося плённае супрацоўніцтва.

— Ведаю, што некалькі вершаў Янка Купала прысвяціў Грузіі, адзін з якіх “Генацвале” быў прысвечаны жанчыне, якую звалі Эліко. Ці захаваліся сведчання пра візіты Купалы ў Цхалтуба?

— Так. Мне пашчасціла пазнаёміцца са сваякамі музы Янкі Купалы Эліко Ментэнжэлі, якая працавала доктарам у тутэйшым санаторыі.

А пачалася грузінская гісторыя Янкі Купалы ў 1937 годзе, калі адзначаў юбілей Шота Руставелі, на які сабраліся пісьменнікі з усяго Савецкага Саюза, у тым ліку і беларускі Пясняр.

Заканчэнне — на старонцы 13.

У бок “татальнага тэатра”

— Што дазваляе лялечны тэатр і чаго не дазваляе тэатр драматычны?

— Мне вельмі лёгка казаць пра гэта — і цяжка ў той самы час. Рэжысёрскую адукацыю я атрымаў у Самары ў майстэрні Пятра Манастырскага, народнага артыста СССР. І вучыўся на драматычнага рэжысёра! Але ўсё жыццё працаваў толькі ў тэатры лялек. Гэта значыць, драматычная адукацыя не аказала на мяне вызначальнага ўплыву ў выбары прафесіі. Я прыйшоў у тэатр лялек і адразу стаўся ў яго ўлюбёным. Мне было ў ім вельмі цёпла і ўтульна. Лялечны тэатр — гэта тэатр-дом, калі адна справа звязвае людзей. Мы заўсёды ставілі казкі, шмат чаго казалі ў іх іншасказальна, але нас за гэта ніхто не ляў, і мы ішлі так, як дазваляла тое рабіць наша сумленне.

Тэатр лялек мяне заварожваў тым, што ў ім усё можна зрабіць. Скажам, трэба зрабіць сцэну маленькай — мы яе зробім такой, і там будуць існаваць маленькія лялькі, якія водзяць вялікія людзі. І вось такія суадносіны жывога і нежывога, таго, што мы павінны спалучыць, мяне заўсёды ўражвала. Калі я прыйшоў, ужо было паняцце “жывога плана”. На сцэне разам з лялькай іграў і акцёр, было вельмі цікава выбудоўваць такія ўзаемаадносіны і глядзець, як усё перацякае адно ў другое, і жывы чалавек становіцца ледзь не лялькай, а лялька амаль ажывае.

У драматычным тэатры ёсць “спадар акцёр”, і вакол яго ўсё рухаецца. Яго ж нельга зрабіць ні меншым, ні большым: які ёсць, такі і ёсць. Тут жа, калі мне трэба зрабіць персанажа ў два разы вышэйшага, — я яго такім зраблю, гэта будзе або лялька, або акцёр на катурнах, і я разумею, што магчымасці тэатра лялек вельмі шырокія. На сцэне маг стварацца зусім нябачаныя аб’ёмы... Альбо калі маленькая лялька раптам з’яўлялася на цёмнай сцэне, яна магла аказацца настолькі харызматычнай, што запаўняла сабой усю прастору сцэны. Нават у акцёра драматычнага тэатра рэдка атрымліваецца дасягнуць такога, бо ў лялечным усё падпарадкавана ляльцы, яе маштабу, і бачыць вынікі гэтага вельмі цікава. Тэатр лялек можна зрабіць куды больш метафарычным, а ўжо

Віктар Клімчук. / Фота Вячаслава ШАЙНУРАВА

Рэжысёр пра харызматычнасць лялькі і разбурэнне стэрэатыпаў

містыку прадэманстраваць у зусім неабмежаваных магчымасцях.

— Якое, на ваш погляд, месца сучаснага беларускага тэатра лялек у маштабе свету?

— Не буду называць імёнаў, але аднойчы прафесар з Белграда даслаў мне пытанне, адказ на якое быў неабходны для яго манаграфіі. Яно гучала так: “Скажыце, чаму ў канцы XX — пачатку XXI стагоддзя лялечны тэатр Беларусі з’яўляецца адным з вядучых тэатраў свету?” Мне было вельмі прыемна гэта прачытаць, я стаў аналізаваць і пачаў з таго, што ў нас тэатр лялек быў, па сутнасці, заўсёды. Вось батлейка, што можна прыдумаць больш разумнага, чым гэтыя тры пласты: Пекла, Зямля і Неба. Адпаведна, калі ў Беларусі стаў стварацца прафесійны тэатр лялек, адбывалася ўсё не на пустым месцы.

У Беларусі ёсць свая акадэмічная лялечная школа, не ўсоды ёсць такое. Такім чынам, у кантэксте сусветнага тэатра, беларускі лялечны займае годнае месца. І мне заўсёды прыемна, што я працую ў асяроддзі іншых нацыянальных рэжысёраў, сваіх калег, сярод такой высокай эстэтыкі. У нас таксама вельмі таленавітыя мастакі і акцёры. Нездарма спектаклі беларускіх тэатраў лялек рэ-

вень спектакляў для дзяцей, пра што нам увесь час гавораць на сустрэчах з гледачамі. Раней дзеці выходзілі на гастралёрах, і ў іх склалася ўяўленне пра тэатр лялек, што гэта чорная шырма, а па ёй бегаюць лялечкі. Тут жа яны ўбачылі прыклады твораў мастацтва, якія ствараліся прафесійнымі акцёрамі, рэжысёрамі, мастакамі. Карачай, мы спрабавалі сфармаваць культурны ўзровень гледача з самага ранняга ўзросту. Але таксама давялі, што тэатр лялек — не толькі для дзяцей. Згадаем, як на рынках у даўнія часы ігралі лялечнікі і музыканты, і рабілі яны гэта, у першую чаргу, для дарослых. Спачатку такі глядзач асяржона пайшоў да нас, але потым, чым больш мы выпускалі спектакляў, тым часцей людзі казалі: ім патрэбны такі тэатр, яны хочуць бачыць праблемныя пастаноўкі, якія дазваляюць паглядзець ім угару, адарвацца ад зямлі. І мы стараліся менш смяшыць, але ставіць спектаклі сур’ёзныя. Наогул, тэатр лялек здольны на большае, ён метафарычны і схільны да глабальнага абгульненняў.

— Сучаснасць Беларускага тэатра “Лялька” — ваша характарыстыка.

— Труп рухаецца ў бок “татальнага тэатра”, як я гэта называю, калі дасягаецца сінтэтычнае ўздзеянне на гле-

асуджаны, яму трэба даць зразумець, што выйсце ёсць. Трэба ісці да святла. Я хачу, каб тэатр быў святам, гэта не “веселуха”, вядома, але свята псіхалагічнага або містычнага тэатра. Таксама я не люблю тэатра палітычнага. Мне здаецца, усё гэта сыходзіць і прыходзіць, а культура і мастацтва застаюцца на стагоддзі. Тэатр не павінен прыслугоўваць стэрэатыпам. Ёсць такія рэальнасці як каханне, чалавек, смерць, вольнае гэта і трэба казаць людзям.

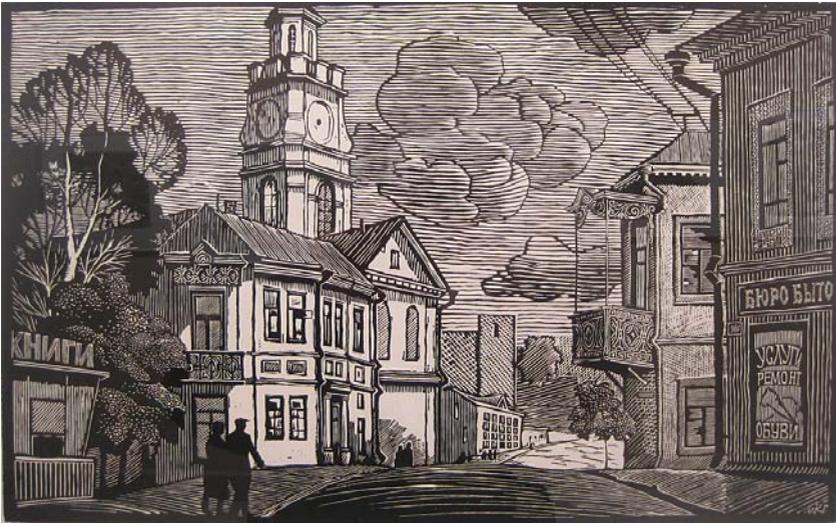
З прыходам у наш тэатр маладых акцёраў “Лялька”, вядома ж, змяняецца. Раней у тых акцёраў, якія прыйшлі са мной, акрамя тэатра нічога не было: яны прысвячалі сябе выключна сцэне. Цяпер людзі прыйшлі іншыя, у іх, акрамя тэатра, ёсць яшчэ штосьці. Возьмем нашых акцёраў: хтосьці займаецца сучасным балетам, нехта піша музыку, іншы арганізаваў ансамбль, а той малюе — яны існуюць у многіх іпастасях. Магчыма, гэта праз тое, што не хапае грошай, але таксама, верагодна, з’явіліся сур’ёзныя дадатковыя інтарэсы, а тэатр ужо не “закрывае” ўсіх іх унутраных патрэбаў. Гэта іншае пакаленне. Але самае галоўнае, што яны не мантачаць свой час, а кожную секунду спрабуюць ствараць. Напэўна добра, што яны займаюцца ўсім гэтым:

тэатр успрымаўся як храм, цяпер такога кшталту ўспрыманне сыходзіць разам з людзьмі, якія працавалі ў тэатры дзесяцігоддзі. Мы гаворым аб усім персанале: бухгалтэры, бібліятэкары, прыбіральшчыках, якія сваім стаўленнем таксама здольныя несці мастацтва. Павінна быць разуменне духу тэатра. Ён павінен зачароўваць, весці да лепшага, аб’ядноўваць усіх.

Калі казаць пра дысцыпліну, зноў можна прыгадаць Станіслаўскага, які казаў, што яна ў тэатры павінна быць, як у войску, толькі лепш. Як можа разгільдзіць нешта стварыць у тэатры? Адзін спозніцца на пяць хвілін, другі на пятнаццаць, і ў выніку сарваны настрой у рэжысёра, у акцёраў, якія прыйшлі ў час. Акцёр павінен прыйсці раней і заняцца сабой, падрыхтоўкай да рэпетыцыі або да спектакля. Таксама ён мусіць папрацаваць дома над роляй, але цяпер стала чамусьці модна працаваць над роляй толькі на рэпетыцыі. Ёсць вельмі добрая школа расійскага і беларускага тэатра, якая кажа аб этыцы акцёра. Тэатр трэба любіць, без кахання не нараджаецца дзіця, а калі і нараджаецца, то яно будзе няшчаснае. Гэта таксама і з роляй...

Георгій КАРЖАНЕЎСКИ, арт-журналіст Віцебск

Рыгор Клікушын. "Куток старога Віцебска".

Саламон Юдовін. "Рынак" (з серыі "Былое").

У Нацыянальным мастацкім музеі працуе выстава "Віцебская школа гравюры", арганізаваная Віцебскім абласным краязнаўчым музеем і Віцебскім мастацкім музеем (аўтар канцэпцыі і куратар экспазіцыі — вядомы мастацтвазнаўца Міхась Цыбульскі).

Што аб'ядноўвае "бацькоў" і "дзяцей"?

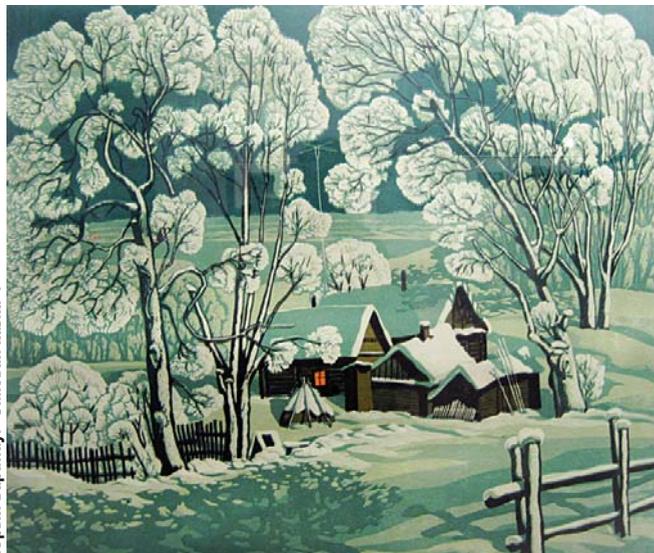
Барыс КРЭПАК

Выстава невялікая — усяго каля 50 твораў, — але яна дае добрую падставу да нейкіх раздумаў пра тых два кірункі, пра якія сёння можна меркаваць у кантэксце такой унікальнай з'явы, як Віцебская мастацкая школа. Хаця, па вялікім рахунку, віцебская гравюра — і даваенная, і пасляваенная — пакуль вывучана недастаткова, у адрозненне, скажам, ад жывапісу, акварэлі і скульптуры. Да таго ж, гэтыя два этапы па графічных тэхніках і матэрыялах, у меншай ступені — па сюжэтах (горад на Дзвіне заўсёды заставаўся для віцебчан тэмай нумар адзін) прынцыпова адрозніваюцца паміж сабой. І таму мастацкі-гравёрны 1920 — 1930-х, якія, у асноўным, карысталіся кіслаграфіяй, вельмі адрозніваюцца ад сваіх пасляваенных нашчадкаў, для каго лінагравюра (лінар'ят) стала галоўнай тэхнікай. Таму казаць пра творчае выкарыстанне паслярэвалюцыйных традыцый сваіх "бацькоў" іх "дзяцямі", то бок віцебскімі майстрамі эстампа, складана. Гэта зусім розныя падыходы, звязаныя не толькі ўласна са структурнымі мастакоўскімі пошукамі, але і з няпростымі грамадска-сацыяльнымі праблемамі. Што было — тое было, мастацтва не заставалася ўбаку...

Перш за ўсё хачу адзначыць выдатную ролю ў станаўленні беларускага эстампа 1920 — 1930-х Саламона Юдовіна, Яфіма Мініна, Аляксандра Ахола-Вала і Зіновія Гарбаўца. Менавіта яны сталі заснавальнікамі так званага Віцебскага гравюрнага цэнтру. Пры ўсёй розніцы мастацкіх манер, почыркаў, у іх творах ёсць адна агульная рыса: гравюры вылучаюцца адметным нацыянальна-краязнаўчым характарам, дзе архітэктурныя помнікі займаюць галоўнае месца. Віцебск, у сэнсе развіцця кіслаграфіі, па словах тагачаснага арткрытыка Івана Фурмана, "заняў не толькі першае месца ў Беларусі, але займае значнае становішча і ў СССР". У экспазіцыі, хаця і сціпла, прадстаўлены некаторыя творы згаданых майстроў, выкананыя

Яфім Мінін. "Стары Віцебск".

Юрый Баранаў. "Зімовая казка".

Штрыхі пра выставу "Віцебская школа гравюры"

на вельмі высокім прафесійна-тэхнічным узроўні. Чаму сціпла? Справа ў тым, што іх жыццёвымі і творчымі лёсы склаліся даволі драматычна, і не далі магчымасці цалкам рэалізаваць ім у тагачаснай беларускай прасторы.

Саламон Юдовін, вучань Юдаля Пэна, у 1921 годзе, здаецца, першым з віцебскіх графікаў звярнуўся да кіслаграфіі, і ў гэтай тэхніцы хутка дасягнуў выдатных вынікаў. Любімая тэма мастака — краявіды Віцебска і вобразы мясцовых жыхароў. У распрацоўцы такой тэмы яго падтрымалі сучаснікі Мінін і Гарбавец. Так здарылася, што Юдовін ужо ў 1923-м пераехаў у Петраград, які хутка стаў Ленінградам, але сваю любоў да Віцебска амаль да канца жыцця скрупулёзна ўвасабляў у шматлікіх аркушах: ад віртуозных серыі "Былое" і "Мястэчка" да цыкла "Стары Віцебск". На жаль, мноства твораў гэтага мастака аказаліся за межамі нашай краіны.

Мастак Аляксандр Ахола-Вала, чалавек з унікальнай біяграфіяй, таксама прабыў у Віцебску нядоўга — усяго тры гады. Але менавіта ў гэтым горадзе, побач з Юдовіным, Пэнам і Верай Ермалавай, зрабіў першыя крокі ў галіне выяўленчай культуры, стаў умелым гравёрам і ры-

Барыс Кузьміноў. "Зімовы сад".

савальшчыкам. Народжаны ў фінскай сям'і, ён у дасканаласці авалодаў беларускай мовай і ажаніўся з беларускай Аленай Нікановіч-Яцвіч. А трапіў у Віцебск выпадкова. Удзельнік паходу Першай Коннай арміі супраць белапалякаў, ён у 1920 годзе быў паранены пад Варшавой і аказаўся на лячэнні ў Віцебску. Потым лёс кідаў яго то ў Мінск, дзе ён шмат ілюстравваў кнігі беларускіх пісьменнікаў, то ў Маскву, дзе нават прымаў удзел у стварэнні фільма "Браняносец "Пачэмакін" (зрабіў 30-метровы макет карабля). Але ў пачатку 1930-х быў дэпартаваны з Расіі ў Фінляндыю як "чужаземец", а ў 1940-м, калі пачалася савецка-фінская вайна, яго выслаілі і адтуль — у Швецыю, як савецкага беларускага мастака і мужа беларускі. У маі 1995 года я сустракаўся з гэтым вельмі пажылым мастаком у Нацыянальным мастацкім музеі, калі ён прыехаў у Беларусь на II Міжнародны кангрэс беларусістаў. Памятаю, як ён папрасіў

прысутных называць яго не "шаноўным панам", а проста "Аляксандрам Пятровічам", бо лічыў сябе... амаль беларусам. Тады ён шмат распавядаў пра сутнасць сваёй вынаходкі — філасофскай мастацка-рацыяналістычнай сістэмы жыцця — эвахамалогіі. Пасля Мінска мастак паехаў у Віцебск, дзе яго сустракалі як самага дарагога гасця. 27 студзеня 1997 года ён памёр, трошкі не дажыўшы да ста гадоў... У экспазіцыі можна пабачыць некалькі яго лінагравюр, праўда, больш позняга часу.

Зіновій Гарбавец таксама мала пражыў у Віцебску, але след у мастацтве пакінуў значны. Ён прыехаў у горад у канцы 1923-га і стаў выкладаць рысаванне ў мастацкім тэхнікуме, потым — у сярэдняй школе і педагагічным тэхнікуме. Але з самага пачатку працы на віцебскай зямлі звярнуўся не да тарцовай кіслаграфіі, як Юдовін і Мінін, а да гравюры з падоўжаным сячэннем дрэва. Гэта досыць цяжкі, хоць і найбольш ста-

ражытны спосаб гравіравання, вядомы ў Беларусі з XVI стагоддзя. Некалькі кіслаграфій мастака, прадстаўленыя ў экспазіцыі, зроблены ў пасляваенны час у Маскве, дзе ён асталёваўся назаўсёды яшчэ ў канцы 1920-х. Але менавіта ў Віцебску ён стаў піянерам унікальнай абразной гравюры, камбінацыяй чорных ліній і плям, якія цудоўна кантрастуюць з белаю паперай. Гэтая звонкасць чорнага і белага ўжо загодзя вызначае вялікую дэкарэтыўнасць гравюры, а кантраст пласкасцей стварае эмацыйнае напружанне.

А вось Яфіму Мініну шанцавала ў жыцці менш за ўсіх. Мастак, амаль самародак, затое той, хто блізка меў зносіны з Пэнам і Шагалам, на рэдкасць ад прыроды таленавіты, чалавек мужны, прынцыповы, у той жа час "сціплы, прыгожы і прыемны ў размове" (словы скульптара, дырэктара тэхнікума Міхаіла Керзіна), маючы і выдатны дар педагога, пражыў усяго 43 га-

ды. Пакуль "чырвоное кола" сталінскага тэрору ў 1937-м бязлітасна не пераехала яго. Упярэць з Юдовіным Мінін стаў фактычна адным з першых кіслаграфіаў паслярэвалюцыйнай Беларусі, творы якога і сёння вылучаюцца адмысловай кампазіцыяй, артыстычнай, філіграннай тэхнікай разьбы і яркім нацыянальным каларытам. Але з яго графічнай спадчыны ў Беларусі ацалела толькі каля 30 гравюр і эскізы: большасць работ кудысьці зніклі пасля яго расстрэлу. Сябра Яфіма Сямёнавіча Заір Азгур пісаў: "Ад яго гравюр вее чымсьці родным. Магчыма, таму галоўным прадметам мастакоўскай увагі Мініна-гравёра быў Віцебск..."

Канешне, большую частку выставы займае раздзел сучаснай віцебскай гравюры 1960 — 1990-х, якая сваім галоўным фундаментам мае эстампную майстэрню (лінагравюра) мастацка-графічнага факультэта Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Пятра Машэрава. У першую чаргу, хачу адзначыць Рыгора Клікушына, таленавітага графіка і педагога, які выхаваў, выгадаваў не адно пакаленне гравёраў. Яго справядліва называлі "каралём шрыфта" і стваральнікам графічнага летапісу старога ўрбаністычнага Віцебска. У экспазіцыі прадстаўлена шмат яго аркушаў. Пражыўшы 93 гады, ён пакінуў вельмі багатую спадчыну твораў і літаратурных успамінаў пра сваё жыццё. Па вялікім рахунку, Клікушын з'яўляецца заснавальнікам новай графічнай школы Віцебшчыны, якая, па сутнасці, аказалася ніяк не звязанай з традыцыямі даваеннай беларускай гравюры, таму і такая складаная тэхніка, як кіслаграфія, не атрымала распаўсюджвання і цалкам саступіла месца чорна-белай і каляровай лінагравюры, якая знайшла сваё пачаснае месца ў прасторы ўсёй нацыянальнай беларускай графікі.

А вось адзінае, што аб'ядноўвае паслярэвалюцыйных "бацькоў" і пасляваенных "дзяцей" — паўтаруся, шчырая любоў да Віцебска і яго жыхароў, да прыроды роднага края. Лепшыя творы экспазіцыі напоўнены яркай прыцягальнай прыгажосцю і эмацыйнасцю; простыя, часта падрабязныя, вельмі рэальныя сюжэты насамрэч складаны і тонка пабудаваныя. Асабіста мне спадабаліся лінагравюры нябожчыка Барыса Кузьмічова "Зімовы сад" і "Радары", Вячаслава Данілава "Фэст у Чарасах", Віктара Шылко "Ідзе дождж", Анатоля Ільінава "Зіма ў Опсе", Георгія Кісялёва "Кірмаш". Шмат любові і майстэрства ўклаў Мікалай Гугнін у сваю серыю "Архітэктурныя помнікі Полацка". Простымі для ўспрымання ўсё гэтыя і іншыя творы робяць выразнасць прасторавых узаемаадносін і яснасць кампазіцыі, без фальшывых эфектаў, без усялякіх там мудрагелістых "канцэптаў". Так, падобныя якасці таксама былі ўласцівыя і майстрам кіслаграфіі 20 — 30-х гадоў XX стагоддзя. І, магчыма, гэта яшчэ адна "времен связующая нить"...

Рэстаўрацыя арната: грант у дзеянні

Кропка прыкладання высілкау, мэтавае выкарыстанне рэсурсаў

31 студзеня ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь адбылася прэзентацыя вынікаў рэстаўрацыі арната XVIII — пачатку XIX стагоддзя, праведзенай дзякуючы гранту Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у навуцы, адукцыі, ахове здароўя, культуры.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ / Фота аўтара

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў, у прыватнасці, адзначыў, што гэта імпрэза з’яўляецца сведчаннем высокага прафесіяналізму беларускіх рэстаўратараў, здольных працаваць з такімі складанымі аб’ектамі, навукаў у нашай краіне ўласнай школы рэстаўрацыі. Міністр нагадаў, што дзяржава і асабіста Прэзідэнт пастаянна клопаюцца пра нацыянальную культуру. Аднаўленне арната за грант, па словах міністра, гэта не пачатак аднаўлення нашай гістарычнай спадчыны (шмат зроблена і да гэтага), але і, тым больш, — не завяршэнне гэтага працэсу: гаворка пра чарговы крок у вызначаным кірунку.

Рэстаўратар Вольга Канялёва засяродзіла ўвагу прысутных на некаторых момантах працэсу рэстаўрацыі. Арнат трапіў да музей-

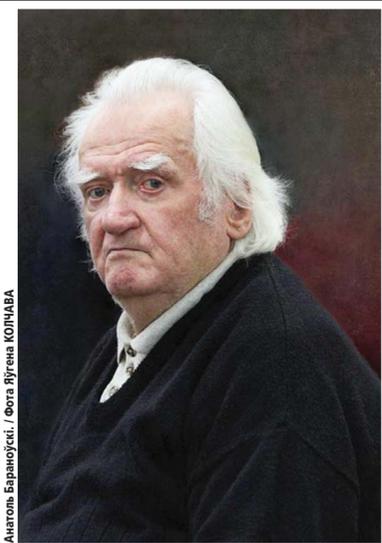

чышкаў у вартым жалю стале. Асноўная частка ягоных фрагментаў складаецца з надзвычай тонкіх ядвабных ніткаў. Яны амаль спарачнелі, і было вялікай праблемай памыць фрагменты, перш чым распахачь рэстаўрацыю. Гэта, разумела, не простае бытавое мыццё, знаёмае кожнаму. Складаны тэхналагічны працэс мыцця, аджымання і сушкі пабудаваны такім чынам, што рукі рэстаўратара да аб’екта рэстаўрацыі не датыкаюцца. Так што на працягу шлага года да спадарыня Вольга працавала з фрагментамі арната, не трымаючы іх у руках. Далей была гаворка пра складанасці давадзнення да ладу металізаванай каймы, з якой

трэба было зняць пазнейшыя напластаванні. “Нітка, нітка, вочы... Год, нават болей. А потым трэба было мантаж зрабіць з ювелірнага дакладнасцю. З першага разу. Бо прадмет бяспэжны, і лішні раз яго кранаць не варта. Рада, што менавіта з першага разу ўсё і атрымалася”, — падзялілася спадарыня Канялёва. Далей выступаў дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь Алег Рыжкоў. Ён падзякаваў усім, чые намаганні спрыялі таму, каб атрымалася гэта свята — вяртанне да жыцця нацыянальнай каштоўнасці. Усім арганізатарам, непасрэдным выканаўцам і супрацоўнікам СМІ, якія забяспечваюць інфармацыйную падтрымку дзяржаўнай культуры палітыкі. Дзякуючы гранту рэстаўратар не толькі выканаў гэту работу, але і меў магчымасць падвысіць сваю кваліфікацыю на стажыроўцы ў суседняй Літве. Арнат зойме годнае месца на выставе “Беларусь. Адраджэнне духоўнасці”. Дарчы, адбуцца выстава зноў жа дзякуючы гранту Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Дырэктар музея папраўдзіў журналістаў засведчыць у сваіх публікацыях той факт, што нарэшце рэстаўратары Нацыянальнага гістарычнага атрымалі больш-менш спрыяльныя ўмовы для сваёй работы ў новым памяшканні.

А я згадаю яго багатую спадчыну: сотні адухоўленых пейзажных палотнаў — “чыстых” і з персанажамі, прысвечаных роднай Беларусі. А яшчэ фігуратыўныя кампазіцыі. Партрэты. Нацюрморты. Высокі прафесіяналізм, каларыстычная дасканаласць, мажорная серабрыста-жамчужная колерамузыка, умненне ўбачыць вечнасць у “быточна кветкі” — такія вось напоўненыя беларускім духам песні-карціны “Дарога дзяцінства”, “Спяваючы лыны”, “Аблокі плывуць над зямлёй роднай”, “Піезды”, “Браслаўскія прасторы”, “Дзяляглады Бацькаўшчыны”, “Зямля маіх залатых бязроз”, “Аksamітны туман”, “3 чароўных дзён блакітных, чыстых”, “Памяць”, “Двое”... На мой погляд, Анатоль Васільевіч не належыць ні да сацыялістычнага рэалізму, ні да авангарду. Ён знайшоў свой, так бы мовіць, “трэці” шлях у развіцці нацыянальнага жывапісу, сваю эстэтычную канцэпцыю ўспрымання таго, што бачыць і ведае ад бацькоў. Яго ідэя — гэта ідэя суверэнітэту і самадэстатывасці ўсіх сваіх жанраў, якія ён выбіраў асабіста сам, без падказвання і парадзі збоку. “Для мяне жывапіс — гэта тое, што дадзена мне Богам. Жывапіс — гэта ўсё маё жыццё...” — не раз

Анатоль Бараноўскі. / Фота Яўгена КОПЧАВА

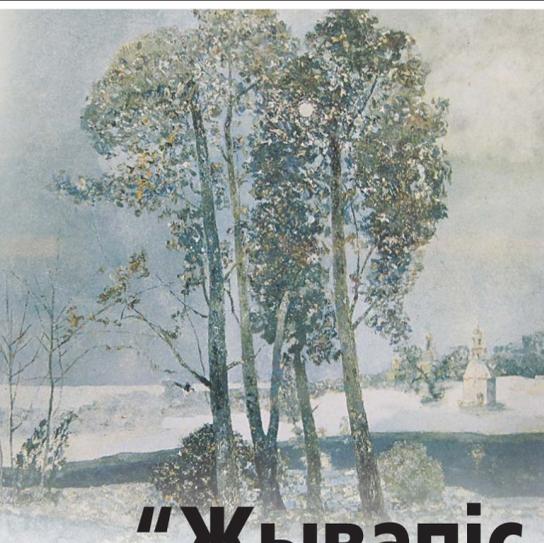
Не стала Анатоля Бараноўскага. Цудоўнага, чароўнага жывапісца, вярхоўнага лірычнага пэндзля, выдатнага педагога, сябра, добрага, мяккага, камунікабельнага і мудрага чалавека, бясконца прыцягальнага і прывабнага.

Барыс КРЭПАК

У мяне зараз такое пачуццё, быццам адабралі з лёсу нешта вельмі важнае, мабыць, самае дарагое: маладыя нашы гады, мастакоўскія страцілі ў прастору клопатага жыцця, цяжка творчыя дні і лёгкія вечарыны ў яго майстэрнях, спачатку — на галяўным праспекце стапіцы, потым — на вуліцы Сурганова... Таму што ўсё гэта было звязана з ім, з яго жывапісам.

Народны мастак, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі, прафесар — ён увасабляў у сабе цэлую асобную эпоху: рамантычную, звонкую, непаўторную і... суглябную. Для яго яна пачалася шмат гадоў таму — пасля заканчэння БДТМІ — з першай выставы 1966 года. А да гэтага ў Мінскім мастацкім вучылішчы ён праходзіў школу Альгерда Малішэўскага, якога лічыў лепшым сваім настаўнікам. І пасля — адкрыўся для людзей нарочыст: дапуская ўсіх ахвотных у свой мастакоўскі пазычны свет, каб не застацца аднаму, каб адчуваць, што камусці патрэбны. А ён быў патрэбны ўсім нам... Дзіўна, але на працягу амаль пяці дзясяткаў гадоў нашых уземаадносін, я ні разу не чуў пра яго збоку ні аднаго дрэннага слова — радкі выпадак у нашым мастакоўскім “самаедкім” племені.

А я згадаю яго багатую спадчыну: сотні адухоўленых пейзажных палотнаў — “чыстых” і з персанажамі, прысвечаных роднай Беларусі. А яшчэ фігуратыўныя кампазіцыі. Партрэты. Нацюрморты. Высокі прафесіяналізм, каларыстычная дасканаласць, мажорная серабрыста-жамчужная колерамузыка, умненне ўбачыць вечнасць у “быточна кветкі” — такія вось напоўненыя беларускім духам песні-карціны “Дарога дзяцінства”, “Спяваючы лыны”, “Аблокі плывуць над зямлёй роднай”, “Піезды”, “Браслаўскія прасторы”, “Дзяляглады Бацькаўшчыны”, “Зямля маіх залатых бязроз”, “Аksamітны туман”, “3 чароўных дзён блакітных, чыстых”, “Памяць”, “Двое”... На мой погляд, Анатоль Васільевіч не належыць ні да сацыялістычнага рэалізму, ні да авангарду. Ён знайшоў свой, так бы мовіць, “трэці” шлях у развіцці нацыянальнага жывапісу, сваю эстэтычную канцэпцыю ўспрымання таго, што бачыць і ведае ад бацькоў. Яго ідэя — гэта ідэя суверэнітэту і самадэстатывасці ўсіх сваіх жанраў, якія ён выбіраў асабіста сам, без падказвання і парадзі збоку. “Для мяне жывапіс — гэта тое, што дадзена мне Богам. Жывапіс — гэта ўсё маё жыццё...” — не раз

“Жывапіс, дадзены мне Богам...”

казаў мастак у асяроддзі сваіх сяброў. І якія тут могуць быць “ізымы”?! У маладыя гады і ў час мастакоўскага ўзмушвання ён праходзіў з малярствам усю Беларусь — ад Прыпяці да Нёмана, ад Міншчыны да Магілёўшчыны, але, мабыць, менавіта Браслаўшчына стала яго любімым краем “трудоў і вдохновенья” на ўсё жыццё. У 1980-я Анатоль Васільевіч вывёз усе студэнцка (ён выкладаў у БДТМІ з 1966 года) на зялёную практыку на Браслаўшчыну, у вёску Слабодка, дзе разам з вучнямі стварыў свой жывапісны летапіс роднай зямлі. Ды і без студэнцкага існавання вяртаўся ў гэтую самую вёсачку. Яе старажылы і зараз памятаюць гэты чалавек з эцюднікам і вялікімі палотнамі — добрага, неспешлівага, мяккага ў абыходжанні з жыхарамі — аніякай зорнасці, аніякага гонару, аніякай фанабрыстасці... І бачылі, як ён малюе: дарогу на Браслаў, хвойны лясок над возерам Поцех, гару Любові, касцёл “Сэрца Ісуса”, нябёсы ў таемна-фантастычных барашках, шматлікія пагоркі ў розны час дня, першае вясенскае золата на лісці бяроз... Калегі называлі яго “майстрам серабрыстага каларыту”, пранікнёным пэнтам-лірыкам, неперарушчым пэняром маці-прыроды. І гэта праўда...

Так, усё мы смяротныя. Але сапраўднае мастацтва неуміручае, тое мастацтва, якое ідзе ад чалавека да чалавека, ад пакалення да пакалення. Жывапіс Анатоля Бараноўскага належыць не толькі яго часу, нашаму часу, бліскучым прадстаўніком якога ён быў, але і ўсім, хто будзе і пасля нас занадваць патрэбу ў прыгажосці і шчырасці, мудрасці і дабрыві. Лыч адзін тэлефон выкрэслены з запіснай кніжкі... Вельмі горка...

31 студзеня 2017 года на 80-м годзе пайшоў з жыцця народны мастак Рэспублікі Беларусь, прафесар, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь БАРАНОЎСКИ Анатоль Васільевіч. Імя гэтага мастака для многіх аматараў і знаўцаў мастацтва стала сінонімам найвышэйшай вытанчаснасці, чыласці і музычнасці, якую можна дасягнуць у пейзажным мастацтве. Анатоль Бараноўскі ўзбагаціў беларускае мастацтва пазычымі вобразамі роднай прыроды, адлюстраванымі стрыманую і пранікнёную прыгажосць роднай зямлі: Браслаўшчыны, Прыпяці, Міра, Нясежкі, Нёмана, Мазыра, Магілёва і інш. Многія гады Анатоль Васільевіч прывяціў выкладчыцкай дзейнасці ў Беларускай дзяржаўнай тэатральна-мастацкай інстытуце (цяпер — Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў), дзе выкаваў не адно пакаленне таленавітых мастакоў, якія ўнеслі значны ўклад у развіццё сучаснага беларускага мастацтва. Творы Анатоля Бараноўскага занялі сваё належнае месца ў калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, у фондах Беларускага саюза мастакоў, Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Музея сучаснага выяўленчага мастацтва, прыватных зборах Беларусі і за мяжой. Калектыў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь выказвае спачуванні родным, сябрам і калегам народнага мастака Беларусі Анатоля Васільевіча Бараноўскага.

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка накіраваў спачуванні родным і бліжнім народнага арыста Беларусі Аляксандра Ціхановіча, якога не стала 28 студзеня. “Прыміце мае глыбокія спачуванні ў сувязі з адыходам з жыцця выдатнага музыканта і цудоўнага чалавека. Аляксандр Ціхановіч улісаў незабыўную старонку ў гісторыю айчынай эстрады, песні ў яго выкананні сталі залатымі шлягерамі на ўсе часы”, — гаворыцца ў спачуванні. “Чалавек вясёльнага таленту і шчодрой душы, ён выкаваў цэлую плеяду яркіх маладых арыстаў і быў прыкладам адданасці мастацтву і сваім слухачам. Светлая памяць пра Аляксандра Ціхановіча застанецца ў нашых сэрцах”, — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

Аляксандр Ціхановіч быў вельмі шчырым чалавекам. Такім меркаваннем з журналістамі падзяліўся міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў, які 30 студзеня прыйшоў ушанаваць памяць народнага арыста ў Белзяржфілармонію, перадае карэспандэнт БелТА. Міністр адзначыў, што Аляксандр Ціхановіч заўсёды быў вельмі шчырым чалавекам, таленавітым выканаўцам, музыкам, педагогам. “Яго шчырая усмешка, шчырая душа — гэта тое, што заўсёды запаміналася і прыцягвала ўсіх нас”, — кажаў Барыс Святлоў. “Аляксандр Ціхановіч пражыў вельмі яркае, але кароткае жыццё — усяго 64 гады. Яго песні, творчасць, выхаванцы — найлепшая памяць пра гэтага чалавека”, — кажаў Барыс Святлоў.

Не магу сабе ўявіць, якое свята грукатала б у гонар юбіляра гэтым летам у адзін з дзён “Славянскага базару ў Віцебску”, будзь у яго ўсё больш-менш у парадку са здароўем. У апошнія гады свае дні нараджэння Аляксандр Ціхановіч спраўляў менавіта ў горадзе на Заходняй Дзвіне. У тых, хто пабыўа хаця б на адным з іх, яно назаўжды застаецца ў памяці — настолькі яркімі, неардынарнымі, цёлымі выходзілі гэты імпрэзы. Упэўнены, што 13 ліпеня 65-годдзе ўсенароднага спевака ў Віцебску адзначаць абавязкова. І ў тым, што ў гэты дзень яго згадаюць добрым словам, са шчырай любоўю яшчэ шмат у якіх месцах...

Алег КЛІМАЎ

Вядома, перш за ўсё, ён быў спявак Любоўі: да Жыцця, Радзімы, Адзінай Жанчыны. Мне заўсёды здавалася, што ледзь яны з жонкай Ядвігай Паплаўскай дзе-небудзь з’яўляліся, прастора вакол іх нібыта азаралася святлом. Гэта былі праменычкі сонца, староучага заруду, назвеі, упэўненасці. Цяпер адзін з праменычкі асрацеў... Жыццё таксама любіла яго, адарыўшы выдатнымі дачкой ды ўнукам. Даўшы маг-

3 ПОШТЫ “К”

Аляксандру Ціхановічу (светламу чалавеку, музыканту, спеваку)

Я нясцерпны боль і жаль Усім сэрцам адчуваю. У акіяне слёзных хваль Сябе цалкам ахуваю.

Аляксандр сябрам быў, З радкай шчодрою душою. Дзетка і жыццё любіў, Чаравая над сабрывіёно.

Пранікнёныя песень шмат Спеў з Ядвігаю пашчотна, Стаў для кожнага як брат... Цяжка без яго, сумотна. Горач з вуснаў не знікне З асалядай траў дзяцінства. А “Малінушка” імкне Да малітвы і адзінства.

Ты з нябёсаў будзеш пець, Ліч святло і пеццё вуха. І, на дзіва, будзе грэць Светлы смутак — “Завіруха”.

Пётр ПЕЧАНЫКОЎ, мастак 27 студзеня 2017 года Магілёў

ён я неаднаразава гутарыў з арыстам. Гэта былі і адносна доўгія размовы, і кароткія. Цяпер чамусці прыгадалася, як ён мне, што ў чарговы раз пусціў стрэлы на адрас чарговага “Славянскага базару...”, палка, нават гнэўна, даводзіў, што і ў крытычных матэрыялах варта заставацца чалавечам інтэлігентным. А потым, выгаварыўшыся ды пару секунд аддыхаўшыся, пакаў на маё плячо далонь і, усмінуўшыся скрозь вусы сваёй знакамітай усмешкай, калі праменычкі маршчын разбягаліся з куткоў яго вачэй, ледзь вінавата сказаў: “Выбачай, стары, што “наехаў” на цябе, бо ты ў нечым маеш рацыю...”

Любові развітальны баль...

Яго любіла Радзіма. Савецкі Саюз, што ён абандрываў уздоўж і ўпоперак, у кожным кутку якога арыста чакалі зноў і зноў, і з “Верасамі”, і ў дудзе з Ядвігай. Беларусь, увабленнем якой з’яўляўся ён Кахала Адзіная Жанчына ў гады цяжкіх выпрабаванняў, данасных ім... Жыццём з Радзімай, і даказала яму сваё Вялікае Каханне.

І любілі людзі, яшчэ задоўга да таго, як яму афіцыйна прывольнілі званне народнага арыста Беларусі. Гэтую любоў яны прадэманстравалі зараз, калі літаральна ўся краіна, даведаўшыся пра гора, як быццам бы на некалькі хвілін здранцвела, не верачы ў тое, што адбылося. І, не стрымліваючы эмоцый, развіталася з ім, мільёнамі розных галасоў зноў прызнаўшыся ў Любоўі.

Калі казаць пра беларускую папулярную музыку, асабіста для мяне яго сыход — гэта другі па сіле ўдар пасля смерці Уладзіміра Мулявіна. З ім назаўжды засталася ў гісторыі і яшчэ адна частка савецкай эстрады, яе вышэйшая школа. З ім сышла сапраўдная натуральнасць. Мне вельмі па-шанцавала: і па працы, і па-за

Калектыў Вялікага тэатра Беларусі выказвае шчырыя спачуванні родным, бліжнім і калегам з прычыны смерці таленавітага эстраднага спевака, цудоўнага чалавека, народнага арыста Беларусі Аляксандра ЦІХАНОВІЧА.

Работнікі культуры Валожынскага раёна выказваюць шчырыя спачуванні Паплаўскай Ядвізе Канстанцінаўне і яе сям’і ў сувязі з наступным іх горам — заўчаснай смерцю мужа, бацькі і дзяўці.

Коллективы ГУО “Ивенецкая детская школа искусств” и ГУК “Ивенецкий Дом культуры” выражают искренние соболезнования Ядвиге Константиновне Поплавской, всем близким и родным в связи с постигшим их горем — смертью Аляксандра Григорьевича ЦІХАНОВІЧА. Скорбим и разделяем горечь тяжёлой утраты вместе с Вами.

Калектыў рэдакцыйна-выдавчаскай установы “Культура і мастацтва” выказвае сваё шчырыя спачуванні з прычыны сыходу з жыцця народнага арыста Беларусі Аляксандра ЦІХАНОВІЧА яго жонцы, спадарожніцы па жыцці і творчасці Ядвізе Канстанцінаўне Паплаўскай, даччы, унуку, бліжнім, калегам і прыхільнікам арыста.

лена — вельмі многа. Народны арыст Беларусі (не толькі паводле звання, але і ўсенароднага прызнання), ён увайшоў у нацыянальную музычную культуру як спявак, музыкант, аўтар многіх уласных песень, прадзюсар, арганізатар, дзеяч мастацтва. Нарэшце, як творца, адораны самым галяўным боскім дарам — чалавечнасцю, што бывае ўласца, на жаль, не ўсім зоркам эстраднага Алімпа.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Як бы там у свой час ні гулі-гудзелі-гаманілі, Аляксандр Ціхановіч больш, чым хто іншы, зрабіў для папулярнасці айчынных адборцаў на “Еўрабачанне”, і не толькі ў нашай краіне, але і ў замежжы. Можна прасачыць і пэўную лінію пераёмнасці ад колішняга тэлеконкурсу “Зорны дыяжанс” да “Еўрафэсту”: Аляксандр Ціхановіч заўсёды падтрымліваў творчую моладзь і ўсё тое новае, што з’яўлялася на нашай эстрадзе. Галяўным вынікам на гэтай ніве стала дзейнасць адкрытых ім з жонкай Ядвігай Паплаўскай спявачку Тэатра песні, а потым Прадзюсарскага Цэнтра і студыі.

А сам спеўны дует? Немагчыма ўявіць побач з Ядвігай нейкага іншага саліста. І справа зусім не ў сугучнасці галасоў, а ў гарманічнасці душ, такіх непадобных адна да адной. У кожнай іх сумеснай песні была бязліч найтонкіх псіхалагічных дэталей — сапраўдны “энцыклапедычны даведнік” вельмі цёплага, нейкага “гульнянага” каханя, сямейных каштоўнасцяў, саюза “правільнай дзяўчыны” і “вечнага хулігана”, якога толькі яна можа ператварыць у “яршыстага анёла”.

Эстрадны дуеты, ужо ў сілу спецыфікі жанру, вельмі часта трымаюцца на кантрасце, до б-нелічнасці, нават у той ці іншай меры выяўленай канфліктнасці: менавіта гэтыя рысы становяцца разынчай, рухавіком развіцця і залогам запамінальнасці пары. Лірычныя ж “дзеты згоды” звычайна вельмі падобныя, ледзь не ўсе — на адзін твар, наглядзеўшы на тое, што многія такія “мінілектывы” складаюцца дзеля адной-двух песень. А тут — грацызныя песенны “шматомнік-шматомнік”, які не надакучае, а што раз раскрывае нейкія новыя падрабязнасці псіхалогіі ўзаемаадносін. Такімі ж былі і песні, музыка якіх належала самому Ціхановічу: простыя — ды не спрошчаныя. Дэмкратычныя. Сардэчныя. Добрыя. І раптам, у той самы момант, калі складнікі “ціха” і “новы” пасябралі, здавалася б, назаўжды, надыйшоў час “Ч”... Але засталіся песні, справы, пачынанні, якія жыць сваім жыццём, — і гэта галяўнае.

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ, Аліны САЎЧАНКА, Сяргея ТРАФІЛАВА

Адметнасць творчых праектаў на Лідчыне ў тым, што мясцовыя ўстановы культуры імкнуцца спалучыць інавацыі са старадаўнімі традыцыямі. Працэс гэты толькі зараджаецца. Будзем спадзявацца, што не застаецца ў ім месца фармалізму ды абьяквасці. Паразважалі мы і пра тое, якім праз час можа быць вынік раённых праектных памкненняў. Падзея, прастымулое творчы пошук абласны конкурс на лепшы брэнд. Перспектыва хоць і далёкая, але думаць пра яе варта ўжо сёння. Хаця б з той нагоды, што культура Лідчыны ніжэй за трэцяе месца на Гродзеншчыне не апускалася. Так што марку трымаць трэба.

Журналісцкі аўтатур газеты "Культура"

Ганчароў у Ганчарах не засталася, але...

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ, Мінск — Воранаўскі і Лідскі раёны Гродзенскай вобласці — Мінск / Фота аўтараў

Каралеўскі кухар з Беліцы

Вось што распавёў нам пра праекты праграм транспамяжнага супрацоўніцтва намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Лідскага райвыканкама Уладзімір Самсонаў. Напрыканцы года іх было пададзена тры. Кожны — з разлікам на доўгатэрміновую перспектыву. Так, адзін арыентаваны на стварэнне ў раёне базы па развіцці ткацтва, з абавязковым прыцягненнем да гэтай справы дзяцей і моладзі. У цэлым жа ў праектах непасрэдна задзейнічаны вядучыя ўстановы сферы: мясцовая школа мастацтваў, Цэнтр культуры, а таксама гісторыка-краязнаўчы музей.

Падставы спадзявацца на поспех маюцца. Хаця б з улікам удалага папярэдняга досведу. Так, год таму быў завершаны праект "Дух продкаў жывы ў нашых сэрцах" — накіраваны на адраджэнне народных святаў. Цягам двух гадоў з літоўскім Тракаем сумесна арганізавалі некалькі мерапрыемстваў. У рамках абменных візітаў было наладжана навучанне народных рамёствам. Нашы давалі майстар-класы па кераміцы, выцінанцы, саломцы, літоўскія майстры — па шапавальстве, дэкартаўным валянні.

Непасрэдна ў гэтым праекце былі задзейнічаны загадчык аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры Алена Шчэліна ды вядучы метадыст Лідскага раённага цэнтру культуры і народнай творчасці Ганна Некраш, якія і канкрэтызавалі сітуацыю з праектнай дзейнасцю. Раённая карта праектных захадаў — надзвычай стракатая. Шэсць клубных устаноў на Лідчыне — са сталым фальклорным ухілам. Працуюць яны ў вёсках Ганчары, Пескаўцы, Беліца, Ваверка, Голдава, Ходараўцы. Фальклорныя клубныя фарміраванні дзейнічаюць у Бердаўцы — "Ойра", Першамайску — "Заранак", Беліцы — "Абцасік", Дзітве — "Танцы для душы", Беліцы — "Спазнай смак сваёй кухні". (Кажуць, у Беліцы нарадзіўся кухар караля Аўгуста Панятоўскага, таму было б дзіўна, каб вёска не ганарылася старадаўнімі нацыянальнымі стравамі... Інакш кажучы, традыцыйная аснова для праёў інавацыі — больш чым грунтоўная. Вось і шчыруюць у раёне. Калі ўсё атрымаецца, любівы ахвотны змож пакаштаваць у Беліцы тое, чым любіў частавацца апошні кароль Рэчы Паспалітай. Але гэта, як той казаў, — тэорыя. А што Лідскі раён мае цяпер на практыцы?)

Ірына Санюк з Дзітвы.

Чытачка Лідзія Кудаш.

Алена Шчэліна з Ліды.

Творчы праект Лідчыны = інавацыя + традыцыя

Галіна Прымава з Дзітвы.

Ганна Булай з Ганчароў.

Школьніца Яна Кастынка за працай.

(Не)лірычнае адступленне Яўгена Рагіна

Я апошнім часам усё больш апелюю да тых матэрыялаў, што змяшчаюцца пад рубрыкай "Лабараторыя" і распавядаюць пра новыя тэхналогіі работы клубаў. Ёта ў працяг гаворкі пра тэорыю і практыку клубнай дзейнасці. Якім павінен быць сучасны праект? Не толькі адрасным, але найперш скіраваным на тое, каб у ягоную рэалізацыю была ўцягнута максімальная колькасць асоб. Праект толькі тады стане "жывым", калі прымусяць і суперажываць, і самавыяўляцца ў здольнасцях. Доказ таму — размах "Мотальскіх прысмакаў" у Іванаўскім раёне. Ці атрымаецца штосьці адметнае інавацыйнае, ды яшчэ і з каралеўскімі кухарскімі нюансамі? Павінна атрымацца.

А макуху каштавалі?

Каб лепш пазнаёміцца з той практыкай, вырашылі скіравацца ў Ганчары. У пошуках СДК завіталі на пошту і, атрымаўшы падказку, у дадатак набылі латарэйны білет "Скарбніцы", як аказалася, выйгрышны.

Не менш прыемныя ўражанні чакалі нас і ў СДК, дзе нас з ходу закідалі рознымі крэатыўнымі праектамі. Да прыкладу, домам культуры ў Ганчарах загадвае Ганна Булай, а акампаніятарам працуе Васіль Дымовіч. Так і ўзнікла рабочая назва праекта — "Васіль ды Ганна запрашаюць". Не, праект не мае дачынення да ганчарства. Ягоных праёў, на жаль, тут не захавалася. "Хочам

стварыць фальклорную гасцёўню з фальклорнымі ж пасядзелкамі", — тлумачыць Ганна Міхайлаўна.

З народных рамёстваў тут плануецца развіваць ткацтва. Калі атрымаецца заручыцца падтрымкай транспамяжнага праекта, замовіць некалькі ткацкіх станкоў. Тым больш разгарнуцца ёсць дзе: СДК перадалі бібліятэчны пакой — так вырашылася пытанне з недахопам памяшканняў. Цяпер гэты пакой плануецца аформіць пад сялянскую хату. Там жа размесцяцца і новыя ткацкія станкі, там стануць праводзіць заняткі.

На ацэнку грантавай заяўкі ў арганізатараў будзе цэлы год. Пакуль жа ў Ганчарах ёсць яшчэ чым пахваліцца: адраджаны народны абрад "Жаніцьба коміна", а на бягучы год запланавана святая печы. Усё гэта кладзецца на плечы, галоўным чынам, аматарскага аб'яднання "Ульяніца", якое колькі гадоў таму распрацавала анімацыйна-рэалістычную дзею "Беларускае вяселле".

І ўсё ж нас найбольш завабіла ідэя выкарыстання льну ў дзейнасці Ганчарскага СДК — не толькі як матэрыялу для ткацтва, але і як купінарнага дэлікатэсу. Тым больш ёсць дзе і сыравіну браць: у ваколіцы працуе льнозавод.

У Ганчарах ведаюць некалькі дзясяткаў рэцэптаў. Дом культуры набывае зерне, апрацоўвае на кавалцы. Так атрымліваецца льняная мука, што выкарыстоўваецца не толькі для выпечкі прысмакаў, але і для стварэння адмысловага кісяля. Але найвялікшы кулінарны гонар СДК — макуха, адмысловая беларуская прыправа. Зерне льну

абсмажваецца на патэльні, дадаецца трохі солі. Пасля ўся сумесь дробна перамольваецца. З такой прыправай вараная бульба, блінікі і аладкі набываюць незвычайны смак. Прызнаемся, самі мы гэтыя прысмакі не пакаштавалі, але верым на слова мясцовым работнікам культуры.

І ткацтва, і льняная кухня, і святая печы... У нас узнікла лагічнае пытанне: ці пацягне адзін дом культуры столькі праектаў? Але яно знікла, як ва ўстанову завітала мясцовая школьніца Яна Кастынка і з ходу ўзялася за майстраванне — па-за графікам

кіраўніка ды харэографу Галіну Прымаву, а таксама бібліятэкара Ірыну Санюк. Памятаецца, адзін з праектаў тут — танцавальны. І пачыналася ўсё са шляхецкіх балаў ды побытавых танцаў. Усё гэта было літаральна тры гады таму. Пасля раённае кіраўніцтва вырашыла змяніць прапіску праекта і перакінуць яго ў Тарнове. Цяпер там штогод ладзіцца праект "Танцуем па даўнейшаму".

Але і ў Дзітве з танцамі вырашылі не развітацца. Тут дзейнічаюць два дзіцячыя калектывы "Світанак" і "Сюзор'е". А вось дыскатэк няма. Прычына здзіўляе: няма дзвючат, якія з'ехалі з вёскі на вучобу ды працаўладкаваліся ў горадзе. Вяртаюцца хіба толькі сямейныя. Ды і ў іх вялікая ахвоты ісці ў дом культуры няма.

У Дзітве замест шляхецкіх танцаў прыдумалі іншы праект — шоу-праграму "Жанчына года", якая летась з поспехам прайшла ў аграгарадку. Але і на гэтым вырашылі не спыняцца. Сёлета тут упершыню пройдзе святая капуста. Утлумачацца такія змены лагічна: мясцовым людзям павінна быць цікава. Тады і грошы ім не шкада пакінуць у доме культуры. А будзе ўсё аднастайна, то хто пойдзе? Такі ж прынцып тычыцца нават нацыянальнага ЦДК: нядаўна замест "летняга сада" паўстаў "куток даўніны".

Хутэй дзеля разнастайнасці дзейнічае тут і філарманічная пляцоўка: прыкладна раз на квартал прыязджае аркестр з Ліды. Вось толькі аматараў высокай культуры не так шмат: на канцэрт звычайна збіраецца пара дзясяткаў чалавек.

працы гуртку: таму што гэта цікава і займальна. Верым, за ёй падцягнуцца і іншыя.

(Не)лірычнае адступленне Канстанціна Антановіча

Гасцючы за межамі нашай краіны, даводзіцца сустракаць у супермаркетах незвычайныя для нас, але традыцыйныя для мясцовых жыхароў стравы кшталту вэнджаных каўбасак "кабаносаў" у Польшчы ці кляновага сіропу ў Канадзе, ужо не кажучы пра духмяныя французскія сыры. Усё гэта не толькі частка кухні, але і выдатны спажывуны сувенир. Не, я не заклікаю вырабляць у Лідзе сухія канцэнтраты дранікаў, а вось спецыялізаваны чаму б і не, ды і магутнасці мясцовага заводу, мяркую, дазваляюць. Але спачатку традыцыйнае спажывання такога кшталту спецыяльна трэба адраджыць, найперш, у свядомасці мясцовай супольнасці. А тут ужо без ініцыятывы ўстаноў культуры раёна не абыйсця.

Кульбакі — Дзітва

Вёска называецца Кульбакі, а аграгарадок — Дзітва. Існуе тут вялікае торфапрадпрыемства. Таму і ЦДК тут — адпаведны: вялікі і шматпрофільны. Падтрымка галоўнага спонсара — торфапрыемства заводу — адчувальна. Дзякуючы дапамозе прадпрыемства ў будынку пазалета зроблены капітальны рамонт, заменена сантэхніка.

У будынак дома культуры завіталі без узгадненняў і папярэджванняў. За працай заспелі мастацкага

Маецца і свой народны вакальны ансамбль "Святліца", мастацкая самадзейнасць. Таму мясцоваму спажыву культуры ёсць з чаго выбіраць.

Завітаюць мясцовыя жыхары і ў бібліятэку. Тут мы заспелі чытачка Лідзію Кудаш. Яна дзвядцятая на сёння наведвальніца ўстановы: былі старшакласнікі, рабочыя заводу, пенсіянеры. А ўсяго ў бібліятэцы — 500 чытачоў. Па вялікім рахунку, усе яны і маюць стаць патэнцыйнай аўдыторыяй свята капусты.

Агульнае (не)лірычнае заканчэнне

Кожная камандзіроўка на Гродзеншчыну заўсёды чаканая, бо ведаем, што мясцовыя ініцыятыва, працавітасць ды руплівасць у справах развіцця культуры падмацоўваецца падтрымкай абласнога кіраўніцтва. Так атрымалася і гэтым разам: поруч з цікавымі праектнымі задумкамі Лідскага і Гродзенскага раёнаў даведліся пра надзвычай актуальныя і перспектывуныя абласныя ініцыятывы. А калі яшчэ і заяўкі на міжнародныя гранты будуць падтрыманы, дык хвалявацца за сферу культуры Гродзеншчыны не выпадае ўвогуле! Адно хочацца, каб і прыватная ініцыятыва неаб'яжавых да культуры, але не звязаных наўпрост з гэтай сферай людзей таксама знаходзіла падтрымку і разуменне. Вось тады будзе поўнае суладдзе, за якім абавязкова прыйдзе і эканамічны эфект.

Выкладчыца кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Алена Макарава сама прапанавала: “А давайце пагаворым пра канцэрт”. Тэма падалася больш чым актуальнай. Безліч разоў журналісты “К” на пытанне: “Чым здзіўляць будзеце?” чуюць у аддзелах ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі прыкладна такі адказ: “Ну вось нядаўна канцэрт прайшоў. Але ж, напэўна, вам гэта нецікава?” Цікава! Тым больш, што канцэрт, аказваецца, можа быць адначасова і крэатыўным праектам. Толькі пры ўмове, што ён — “правільны”.

значнай ступені вызначаецца культурна-творчай і канцэртна-відовішчай дзейнасцю, якую ажыццяўляюць менавіта калектывы аматарскай мастацкай творчасці. Педагагічная значнасць аматарскай творчасці ў нас недаацэньваецца. Глядач разам з выканаўцам пражывае, калі так можна сказаць, час узвышанага святочнага ўспрыняцця жыцця. У выніку суперажывання сам становіцца творцам”.

Нельга не разумець, што сёння глядач “разбэшчаны” якасцю гука і святла тэлевізійных відовішчаў.

Калі канцэрт “правільны”

Што можа гэтаму супрацьпаставіць СДК? Шчырасць эмоцый!

Шашлыку без шампура не бывае

Канцэртны нумар артыст-аматар павінен пражыць. Прычым неабходная праўда пражывання канцэртнага нумара. Кепскі канцэрт той, дзе нумары не аб’яднаны сюжэтным стрыжнем, не адпавядаюць вобразам, якія ствараюцца артыстамі на сцэне. Уявіце, што песні Уладзіміра Высоцкага пачне выконваць зусім юная асоба, апранутая ў стылі, скажам, поп-зоркі. Прадбачу контраргументы дасведчанага чытача: “У нас рэжысура фестываляў — аднастайная, а вы пра звычайны канцэрт кажаце. Ці здольныя раённыя раённыя рэжысёры на тое, каб вытрымаць адпаведную драматургію канцэрта?” Заўвага, трэба сказаць, — слушная. У тым і праблематыка прапанаванай тэмы, што “няправільных” канцэртаў больш, чым “правільных”. Калега Алены Макаравай рэжысёр Віталь Монцік дадае, што ў пэўных выпадках пры падрыхтоўцы кан-

цэртаў захоўваецца толькі адно правіла: яны павінны ўтрымліваць максімум рознажанравых нумароў. Пра адзіную дзею, цэнтральную задуму, сэнсавую нагрузку, якая аб’яднала б усе канцэртныя структуры, толькі марыць застаецца.

Прычына — і ў недахопе дасведчаных рэжысёраў, здольных на інтрыгу, і ў адсутнасці якаснага канферансу, дзе імправізацыя — рэч абавязковая. А ў “правільным” канцэрте нумары аб’ядноўваюцца ў эпізоды, паміж імі існуе абавязковы мантажны стык, забяўляльнае павінна арга-

нічна спалучацца з сур’ёзным. Усё гэта называецца “архітэктонікай” мерапрыемства. Калі яна прысутнічае, глядач верыць таму, што адбываецца на сцэне.

“Карнавальная ноч” без Агурцова?

Рэжысёр і педагог Дзмітрый Аўрамчык, трэці мой суразмоўца, катэгарычна супраць таго, каб канцэртны рэжысёраваліся валявым адміністрацыйным рашэннем. На ўвазе маецца тая, вельмі частая сітуацыя, калі на прагон урачыстага мерапрыемства прыйшоў старшыня райвыканкама і “перакроіў” праграму, кіруючыся толькі яму вядомай логікай. Такія “карэктывы” культывуюць думку, што рэжысёр у раёне ўвогуле непатрэбны. Іх і няма ў той колькасці, якая неабходная. Таму канцэртны не маюць інавацыйных рашэнняў, інтрыг ды эксперыментаў. А ёсць жа яшчэ выязныя канцэртны, праграма якіх павінна прадугледжваць спецыфіку той мясцовасці, дзе адбудзецца мерапрыемства.

Дык што рабіць? Як усё ўлічыць і прапанаваць глядачу сапраўды якасны прадукт? Выкладчыкі ка-

федры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці ў адзін голас прапаноўваюць звяртацца ў БДУКІМ па дапамогу. Прыедуць ці выпускнікі, ці выкладчыкі. Урэшце, можна прыехаць на стажыроўку. Так, няма грошай, так, няма стымулу. З гэтай жа прычыны большасць нашых фестываляў пераўтварыліся ў справядачныя канцэртны, у дэманстрацыю творчых здольнасцяў. Дайшло да таго, што мы нават рэпертуар асобных мастацкіх аматарскіх калектываў змяняць не хочам. Вось і не надта рвецца публіка на канцэртны, складзеныя з даўно знаёмых нумароў. Праблема? Праблема! Вельмі не хочацца спісваць гэтыя выдаткі на рахунак усеагульнай аптымізацыі. А хочацца казаць пра дынаміку няўхільнага развіцця клубнай дзейнасці. Пра пошук, пра эксперымент. (Няхай бы хор ветэранаў паспрабаваў бы шчыра выканаць “Smoke on the water”, а маладзёжны вакальны гурт на Дзень Перамогі — “Тёмную ноч”. Можна, павязь пакаленняў умацавалася б не на словах?)

І паўторым для замацавання. Канцэртны нумар (як закончаная сцэнічная адзінка) патрабуе вельмі сур’ёзнай рэжысёрскай працы. Ён з’яўляецца не толькі неад’емнай часткай канцэртна-відовішчнай праграмы, але і асновай тэхналогіі яе пастаноўкі, асновай усяго сцэнічнага дзеяння. Да структурных асаблівасцяў канцэртнага нумара адносяцца: месца, дзеянне, час і вобраз артыста (ці імідж выканаўцы), якія знаходзяцца ў пэўнай узаемасувязі. Непасрэдна з канцэртных нумароў і эпізодаў складаецца мастацкі твор, які ўспрымаецца глядачом як цэласнае дзеянне, якое ажыццяўляецца па законах сцэнічнай рэжысуры.

На носе — Міжнародныя жаночы дзень. Ці будзе сёлетні канцэрт з гэтай святочнай нагоды адрознівацца ад мерапрыемства леташняга? І ў раённым цэнтры, і на сяле?

3 “Куффа-радцы”

Гульня “Ражок пастушка”

Задума гульні. Дзеянне адбываецца на свята Юр’я (6 мая) на панадворку якой-небудзь сялібы, дзе гаспадар трымае жывёлу. Галоўнай “справай” святага Юр’я ў народных уяўленнях было апекаванне над хатняй жывёлай і гаспадаркай. Перад тым, як выгнаць жывёлу, гаспадар тройчы абыходзіў яе з запаленай грамнічнай свечкай і апрыскаваў свяцонай вадой.

Апісанне гульні. Гульня сабрала з раніцы на панадворку маладых хлопцаў ці падлеткаў (5 чалавек), якія прэтэндуюць на ролю галоўнага Пастушка. Вядучы гульні — пастушок Янка. Фальклорны гурт спявае песні.

Рэквізіт: Для гульні спатрэбяцца: ражок, галінкі вярбы, вялікая калода, дзе раскладзены рэчы, якія маладыя хлопцы будуць выбіраць і класці на парог хлява, дзе стаіць жывёла. Рэчы — гэта курынае яйка, ніты кроснаў, замкнуты замок, сякера, саломка. Дадаткова на калодзе кладуць: зерне, бязмен, хлеб, гарлачык з вадой, ручнік, кажух, капляш, лапаць. Дадатковыя рэчы патрэбны для таго, каб ускладніць задачу пастушкам.

Умовы гульні. Галоўны Пастушок удзельнікам задае пытанні наконт рэчаў, якія былі сімвалічнымі на Юр’я. Хто хутчэй пакладзе патрэбную рэч з калоды на парог, той і галоўны Пастушок, якому будзе ўручаны ражок. Пастушок-пераможца першым вядзе жывёлу ў поле, граючы ў ражок. Астатнія атрымліваюць галінкі вярбы, якія былі ісчэчаны на Вербніцу, і гоняць кароў, збіраючы статак з усіх сяліб. Гульня можа праходзіць і на сцэнічнай пляцоўцы, дзе размешчаны заборы, імправізаваны парог хлява і вялікая калода ў цэнтры, ля якой ладзіцца дзеянне.

Уся гульня суправаджаецца вершаваным тэкстам.

*Гучыць ражок, пачынае вядучы Янка:
Завуць мяне Янка.
Я — пастушок.
На Юр’я з ранку
Граю ў ражок.
Пачынаю граць каля хлява,
Дзе і адбудзецца*

*наша гульня.
Запрашаю малайцоў-
пастушкоў,
Якія ў поле пагоняць кароў.
І толькі адзін пастушок
Атрымае ў падарунак*

*ражок.
Кладзе на калоду рэчы.
На калодзе вялікай,*

*вось гэтай,
Ляжаць сімвалічныя
прадметы,
Што клаліся ў хляву на парог,
Як прыкмета ці абярог.
Ад рознай, скажам, напасці.*

*І вам таксама іх трэба
пакласці.*

Хто адгадае прадметаў болей,
Той павядзе першым жывёлу ў поле.

Рэч першая — курынае яйка, каб каровы былі круглыя і поўныя, а калі яйка засталася цэлае пасля прыходу жывёлы, спадзяваліся, што і жывёла будзе сёлета цэлая.

Хто лепей з вас, мне ўсё роўна.
Што клалі, каб карова была поўнай?

Удзельнікі выбіраюць рэчы на калодзе і кладуць іх на парог. Правільная рэч — яйка.

Гаспадыня клала яйка і спадзявалася,
Што, калі карова з поля вярталася
І на парог ступала,
Каб толькі яйка

не сапсавала.
Тады, як кажуць старыя людзі,
Жывёла поўнай, цэлай будзе.

*Рэч другая — ніты ад кроснаў — ад укуса змяі.
Бярыце зараз тое ў рукі,
Што ад укуса, ад змяюкі.*

Удзельнікі выбіраюць рэч. Правільная — ніты ад кроснаў.

Сапраўды, клалі ніты ад кроснаў
І гаварылі замову простую:
“Як гадзюка ніты

не разбярэ,
Так ад кароўкі малака не адбярэ”.

Рэч трэцяя — замкнуты замок пад нагамі жывёлы — як ахоўны сродак ад ваўкоў.

Ёсць тут ахоўны сродак ад ваўкоў,
Каб зберагчы карову ці быкоў.

*Удзельнікі выбіраюць рэч. Правільная — замок.
Так напужаць можа ваўка
Наяўнасць толькі самага*

*замка.
Замову ведайце пры гэтым:
“Замкнецца пашча воўка на ўсё лета”.*

Рэч чацвёртая — сякера, каб абараніць ёй гавяду ад “нячыстай сілы” і чарадзеяў.

Ад ведаў сёння багацеем,
Што клалі на парог чарадзеяў?

*Удзельнікі выбіраюць рэч. Правільная — сякера.
Клаў гаспадар наш на парог сякеру,
Жывёлу абароніць —*

*цвёрда верыў.
Рэч пятая — жменя выцягнутай са страхі саломы, каб скаціна не адыходзіла ад дому.*

Пакласці што маглі гаспадары,
Жывёла каб вярталася ў хлявы?

*Удзельнікі выбіраюць рэчы. Правільная — саломка.
А клалі са страхі салому, Скаціна каб вярталася*

*дадому.
Ну хопіць вам іспытаў тут, даволі.*

Нам трэба выганяць жывёлу ў поле.

Заканчэнне — на старонцы 12.

Яўген РАГІН

Шчырасці не стае

Так, у канцэрта мастацкай самадзейнасці павінны быць свае законы драматургіі, глядацкага ўспрыняцця. І трэба, каб яны працавалі. Адным словам, гаворка не пра шарогавае чаргаванне нумароў. Так, гэта — публічная дзея, разлічаная на пэўную публіку і арганізаваная ў адпаведнасці з папярэдняй праграмай і выбудаваная па законах сцэнічнай драматургіі. Я назваў бы ўмоўна канцэрт “спектаклем спектакляў”. Тут да месца і тэатралізацыя, і сцэнаграфія. Але абавязковы кампанент — нечаканае вырашэнне сцэнічных сітуацый. Без інтрыгі (а гэта — заўжды пошук ды эксперымент) няма мастацтва. У прыродзе мерапрыемства закладзена і інтэрактыўнасць. Справа не толькі ў тым, што зала стане падпяваць ды падтанцоўваць салісту. У тканіну дзеі могуць быць арганічны ўплечены і конкурсы з віктарынамі. Алена Макарава падкрэслівае: “Культурнае жыццё рэгіёнаў Беларусі сёння ў

Працягваем “чытаць” дапаможнік выкладчыкаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Алены Макаравай, Святланы Майсейчук і Ірыны Смарговіч “Тэхналогіі культурна-дасугавай дзейнасці”. Нагадваем, што дапаможнік прызначаны для работнікаў культуры.

Яўген РАГІН

Сацыякультурныя рэабілітацыйныя тэхналогіі (традыцыйныя): бібліятэрапія, арт-тэрапія, музыкатэрапія, да-нстэрапія, тэатратэрапія, глінатэрапія, кінатэрапія, музеэтэрапія...

Праектаванне — спецыфічная тэхналогія: канструктыўная творчая дзейнасць, сутнасць якой заключаецца ў аналізе праблем і выяўленні прычын іх з’яўлення, выпрацоўцы мэтай і задач, што характарызуюць пажаданы стан аб’екта, распрацоўку шляхоў і сродкаў дасягнення мэты; з другога боку — гэта мэтанакіравана арганізаваны працэс сацыякультурнай камунікацыі суб’ектаў,

Бібліятэка “Лабараторыі”

Партытура для рэжысёра

арыентаваны на сумеснае канструяванне спосабаў і ўзораў рашэння значных для асобы і грамадства праблем.

Сцэнарый культурна-дасугавай праграмы — гэта падрабязная літаратурная распрацоўка драматургічнай дзеі, прызначаная для пастаноўкі. У сцэнарый абавязкова павінны быць: адзіная драматургічная дзея, сюжэтный ход і падзейны шэраг, канфлікт як “дыялог дзей”, жорстка кампазіцыйная структура, жанравая разнастайнасць.

Такі сцэнарый пішацца не для чытача, а для рэжысёра.

Драматургія культурна-дасугавых праграм мае свае колькасцы і якасныя паказчыкі: Актуальнасць з пазіцый бягучых грамадска-палітычных, сацыяльна-эканамічных, і сацыяльна-культурных задач, якія стаяць перад грамадствам; пераемнасць і паслядоўнасць у падрыхтоўцы і правядзенні; разнастайнасць форм.

Працяг — у наступных нумарах “К”.

3 “Куфра-радцы”

Гульня “Ражок пастушка”

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 11.)

Гэй, маладыя пастушкі!
Галінкі атрымайце
ад вярбы.
Усе атрымліваюць галінкі
вярбы.
На Юр’я выганяем
усе кароў,
Нас кліча свята пастухоў!
У полі будзем частавацца,
Спяваць і проста
забаўляцца.

І хай зайграе зараз
у ражок
Ужо наш новы Пастушок.
Янка выбірае лепшага
Пастушка — пераможцу,
дае яму свой ражок. Новы
Пастушок пачынае выган
жывёлы ў поле.
Фальклорны гурт спявае
юр’еўскія песні.
Аўтар сцэнарыя —
Людміла ДАРЗНЕК,
намеснік Шумілінскага
раённага цэнтра культуры

Дзяўчына, ружа-кветка

Музыка Аліны Безенсон Словы Уладзіміра Пецюкевіча

1. Ты снішся мне заўсёды,
Вясной і па вясне,
Як сніцца Край мой родны
У далёкай старане.
Іграю на жалейцы,
Плыве малітваспеў —
Жыве надзея ў сэрцы:
Я вымалю цябе.

Там будзем з Божай ласкі
Пад песень перазвон
Мы плыць з табой у казку
Ракой шчаслівых дзён.

2. Пра зорны міг спаткання
Я мрою дзень і ноч,
Разліў святла шукаю
Тваіх анельскіх воч.
Любоў дае мне моцы —
Вятрам наперакор
Імкну да зор і сонца:
На твой святы прастор.
Прыпеў.

Прыпеў:

Дзяўчына, ружа-кветка,
Нябесная краса,
Пачуй маю жалейку —
І я знайду твой сад.

Allegretto Cm Fm G

Baritone

Piano

4 Cm Bm Bb Ab Dp

8 G Cm Cm Bb Bb Fm Cm

12 G Cm Cm Bb Bb Fm Cm

16 G Cm Fm

19 G Cm Bm

22 Bb Ab Dp

25 G rit. Cm

2013 г.

Зміцер ЗАЙКО, больш вядомы як рэпер Вожык, нарадзіўся ў горадзе Сянно Віцебскай вобласці, вучыўся на гістарычным факультэце БДУ, дзе атрымаў рэдкую для Беларусі кваліфікацыю “гісторык-этнолаг” (большасць выпускнікоў гістфака маюць у дыпламе запіс “Гісторык. Настаўнік гісторыі”). Працаваў у розных гарадах Беларусі і Украіны, развіваў музычныя і дабрачынныя праекты ў галіне сацыяльнага прадпрыемства. Улетку 2016 года вярнуўся дамоў, дзе цяпер працуе на пасадзе метадыста па аматарскіх аб’яднаннях Сяненскага раённага цэнтры культуры і народнай творчасці.

Алена ЛЯШКЕВІЧ

Сітуацыя цікавая, бо чалавек свядома абраў дзяржаўную сферу культуры, не з’яўляючыся маладым спецыялістам і маючы вопыт удзелу ў нефармальным культурных ініцыятывах. Чалавек сучасны, так бы мовіць, з пакалення сацсетак (у мове праскокваюць выразы кштату “кучу лайкаў сабраў”). Пра асаблівасці працы гутарым са Змітром у Мінску, куды ён прыехаў на курсы павышэння кваліфікацыі (вывучае сацыякультурны менеджмент у Інстытуце культуры Беларусі).

— Зміцер, чаму ты вырашыў працаваць у дзяржаўнай сферы культуры?

— Я ў свой час меў вопыт працы ў Сяненскай школе-інтэрнаце для дзяцей-сірот. Вярнуўшыся, вырашыў паспрабаваць нешта яшчэ. На гістфаку пісаў дыплом на тэму “Традыцыйная абрад-

У зборах Замкавага комплексу “Мір” знаходзіцца картачны столік XIX стагоддзя.

Наогул, характэрнай рысай картачных столікаў з’яўляецца сіметрычнасць, бо ні адзін з гульцоў не павінен мець перавагі. А тканіна абіўкі (лён, драп і аксаміт) стала атрыбутам картачных гульні — на ёй крэйдай пісалі стаўкі, распісвалі партыі. Складныя столікі днём служылі пастаментам, скажам, для ваз з кветкамі. І менавіта за картачным столікам зрабіў сваё вынаходніцтва сэр Джон Мантэгу IV герцаг Сэндвіч, кіраўнік брытанскага адміралцейства. Праводзячы ноч за брыджам, лорд вырашыў перакласці і, не жадаючы пацкаць рукі або перарываць гульні, запатрабаваў накрытыя зверху кавалкам хлеба — сучасны сэндвіч. Да XVIII стагоддзя картачны столік англічане часта выкарыстоўвалі ў якасці чайнага століка.

Што да асобніка з Міра, дык у цэнтры стальных яго — інкруставаны малюнак Дзіяны-паляўнічай. Вобраз яе ў грэчаскай

Калі мясцовыя ацэняць сваю спадчыну

насць Сяненшчыны пасля Вялікай Айчыннай вайны”, збіраў матэрыял па вёсках. На жаль, у той час яшчэ не карыстаўся сродкамі аўдыя- і відэафіксацыі, толькі рабіў нататкі ў сшытку. Пасля атрымання дыплама не дужа цікавіўся этналогіяй. І музычныя інтарэсы былі далёкімі ад фальклору. Два разы выйграў на мінскім хіп-хоп фестывалі “Freestyle-cup”, мае беларускамоўныя рэп-кампзіцыі сталі вельмі папулярнымі на Украіне і ў Беларусі. Творчая дзейнасць дапамагала ў сацыяльнай і культурнай: прыехаў у інтэрнат з канцэртаў значна больш цікава, чым проста прывезці дзецям цацкі... Мая спецыялізацыя па дыпламе, дарэчы, як найлепш адпавядае мэтам Кодэкса аб культуры: “прыярытэт развіцця беларускай нацыянальнай культуры і прызнанне беларускай мовы адным з фактараў фарміравання нацыянальнага менталітэту”. Мабыць, і ў райвыканкаме так палічылі, узяўшы мяне

на працу. Я разумеў, што грошаў у культуры не зароблю, ішоў, канечне ж, не па іх, а па пэўную самарэалізацыю.

— Як твой вопыт удзелу ў нефармальным культурных ініцыятывах прыдаўся для працы ў Сяненскім РЦКНТ?

— Я шмат магу прапанаваць з таго, што раней не рабілася. Планую адкрыць канал на “Youtube” і выкладаць туды запісы мерапрыемстваў. На пачатку сакавіка хацеў бы зладзіць канцэрт для сяненскай мо-

най каштоўнасці Беларусі. Буду рыхтаваць дакументы на яе разгляд Радай па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры, спадзяюся, маючы пэўны вопыт праектнага менеджменту і працы з мультымедыя, зрабіць гэта хутка.

— Ці даводзіцца падчас працы сутыкацца з іншымі праявамі традыцыйнай культуры, акрамя танцаў?

— Я прысутнічаў на ўсіх аглядах сельскіх устаноў культуры раёна, што праходзілі за час маёй працы. Быў уражаны, як малымі сродкамі і малой колькасцю работнікаў робяцца такія цікавыя мерапрыемствы. Пра іх абавязкова трэба інфармаваць самую шырокую аўдыторыю! У вёсках Папоўка, Машканы і Ходцы адноўленае калядванне. У апошнія, акрамя ўжо згаданай кадрылі, захоўваюць традыцыйныя гульні, рэцэпты. У Доме рамёстваў аднавілі сяненскі строй. У раёне сабраны вялікі фальклорны архіў: рукапісныя матэрыялы, аўдыя, відэа — скарб для зацікаўленага следчыка! Праўда, архіў яшчэ патрабуе парадкавання. Шмат застаецца неадследзваных пытанняў. Напрыклад, уплыў стараабрадаў на сяненскі строй, аднаўленне першапачатковага складу каляднага гурту (кажуць, у нас не насілі зорку). Я планую сабраць як мага больш звестак пра раён з прац этнографу XIX — пачатку XX стагоддзя. Пра нашы мясціны пісалі Еўдакім Раманаў, Кірыла Анікіевіч. Хочацца ў працы грунтавацца на навуковай аснове. У той жа час не варта забывацца на папулярнае: мабыць, каб Ходцаўскую кадрылю затанчылі ў Сянне, варта зрабіць ролік, як яе выконваюць мінскія танцоры. Ці нават абудзецца семінар-практыкум па Ходцаўскай кадрылі, што прэтэндуе на статус нематэрыяльнай гісторыка-культур-

“Дзіяна-паляўнічая” з Міра

Картачны столік XIX стагоддзя.

і рымскай міфалогіі — гэта ўвасабленне сілы, смеласці, адвагі ў спалучэнні з жаноцкасцю і мяккасцю. У творах мастацтва яе звычайна паказвалі ў выглядзе прыгожай дзяўчыны, апранутай у кароткую вопратку паляўнічай, з лукам у руцэ і калчанам, поўным стрэл, на баку і з паўмесяцам на горда пасаджанай галаве і ў супрааджэнні сабак ды аленяў. Дзіяна — багіня-паляўнічая, першапачаткова была апякункай жывёл, як хатніх, так і дзікіх. Як уладарка дзікіх жывёлаў, яна камандавала львамі, тыгра-

мі, пантэрамі, дзікімі катамі і аленямі. Культ Дзіяны — адзін з распаўсюджаных у

Грэцыі. Багіня таксама лічылася лекаркай, якая ахвотна прыходзіла на дапамогу таму, каго яна лічыла годным яе ўвагі. Выява яе часта змяшчалася на скрыжаваннях дарог, як знак трайнай улады Дзіяны: на зямлі, пад зямлёй і на небе. Тэма “Дзіяны-паляўнічай” узыходзіць да антычнасці і была традыцыйнай для жывапісу і скульптуры пачынаючы з XVIII стагоддзя. Асаблівая папулярнасцю яна карысталася ў Францыі XVI — XVIII стагоддзяў, куды яе завезлі з Італіі.

Юлія БЯЗНОСІК,
супрацоўнік музея
“Замкавы комплекс “Мір”

Тым часам, 31 студзеня ў Партрэтнай зале Мірскага замка адбылася ўрачыстая цырымонія перадачы арыгінальнага мэблевага гарнітура канца XIX стагоддзя. Канапа і два крэслы французскіх майстроў былі падораны ганаровым мецэнатам, літоўскім бізнесменам Андрэем Балыкам беларускаму музею.

Мецэнат распавёў, што гэта ўжо не першы яго падарунак Мірскаму замку. У 2014 годзе ў Літве Андрэй Балыка ўжо перадаваў у дар мэблевы гарнітур XIX стагоддзя, які знаходзіцца цяпер у Паляўнічай зале. Тады Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь надало Балыку званне ганаровага мецэната.

Андрэй Валер’евіч распавёў, што займаецца калекцыянаваннем ужо больш за 30 гадоў. Сам мецэнат родам з Бабруйска, таму яму ўдвая прыемна рабіць такі падарунак беларускаму музею.

Янка Купала спарад адпачывальнікі ў багатым садзе (сёрачы ўнізе). Сухумі, 1938 год.

Янка Купала і Якуб Колас. Цхалтуба, 1939 год. / Фотаграфікі з фотаклуба Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы

“Палешукі” пад Міланам

ИТАЛИЯ

10 лютага ў горадзе Лека пад Міланам распачне працу выстава “Без межаў”, дзе будучы экспанавецца работы чатырох беларускіх фатографу: Людмілы Сідэнка, Анатоля Дрыбаса, Наталлі Юніцкай-Асіпенка і Альфрэда Мікуса. Жыхары і госці горада Лека пабачаць выявы беларускай сталіцы і правінцыі, прыроды. Выстава стане першым супольным мерапрыемствам народнага фотаклуба “Мінск” і фотаклуба горада Лека “Вольная думка”. Дарэчы, сёлета спаўняецца 25 гадоў усталяванню дыпламатычных адносін паміж Беларуссю і Італіяй, а 2017-ы абвешчаны годам італьянскай культуры ў Беларусі.

Алена ЛЯШКЕВІЧ

Такім чынам, фотавыстава “Без межаў” трапіла ў міждзяржаўны трэнд, але з’яўляецца ініцыятывай кіраўніцтва фотаклубаў. Адзін з чатырох удзельнікаў, намеснік старшыні народнага фотаклуба “Мінск” Альфрэд Мікус распавёў “К” падрабязнасці планаў па супрацоўніцтве з італьянскім бокам. Дык вось, ідэя выставы нарадзілася з

прыватных кантактаў паміж італьянскімі і беларускімі фатографамі. Потым сяброўству было вырашана надаць афіцыйны статус, падпісаўшы міжфотаклубамі ў Мінску і Лека своеасабліваю “дамову аб пабрацімстве”. Супрацоўніцтва будзе складацца з выстаў, прэзентацый, майстэрняў, конкурсаў. Для выставы “Без межаў” італ-

Альфрэд Мікус. Пейзаж у Пастэрскім раёне.

Зноў пра “Генацвале”

Беларускі хіт на грузінскай мове

Марына Падгурская-Кутатэладзе.

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 6.)
— У Тбілісі яму параілі з’ездзіць на лячэнне ў Цхалтуба, што ён і зрабіў, — працягвае Марына Падгурская-Кутатэладзе. — Да слова, яму там так спадабалася, што ён двойчы вяртаўся туды. Менавіта там ён пазнаёміўся з абаяльнай 26-гадовай дзяўчынай, доктарам і творчай асобай. Прысвяціў Эліко Ментэнхелі свае вершы. А названы верш “Генацвале” ў перакладзе на грузінскую мову быў у нас пэўным часам музычным хітом. Яе ўнукі і сёння з вялікай цеплынёй зберагаюць памяць пра Песняра: маюць бага-

тую калекцыю арыгінальных дакументаў, фотаздымкаў, выдатна чытаюць на беларускай мове.

— Ці вядома, дзе яшчэ, апроч Цхалтуба, бываў Янка Купала падчас паездак па Грузіі?

— Зараз інфармацыя пра грузінскія пуцявіны Янкі Купалы ўдакладняецца, вынікам чаго павінен стаць адмысловы шляхаводнік. З дакладнасцю можна сказаць, што ў 1940 годзе ён пабываў у музеі Уладзіміра Маякоўскага. А неўзабаве там плануецца размясціць банеры з Літаратурнага музея Янкі Купалы. Гэтым праекту і прысвечаны мой візіт у Мінск.

— Якім вы бачыце далейшае развіццё свайго праекта?

— На жаль, абмежаваныя фінансы не дазваляюць зрабіць паўнаватарскі музей. Аднак хочацца, каб у нас можна было пачуць голас Купалы, копіі дакументаў, аўто-

рафаў вершаў. Маю жаданне дапамагачь мінскаму музею Янкі Купалы ў правядзенні асветніцкіх мерапрыемстваў. Так, перасоўная выстава пасля Цхалтуба пабывае ў Тбілісі, Батумі, іншых гарадах Грузіі. Да мяне прыязджаюць турысты з Германіі, Расіі ды іншых краін. Для многіх з іх гісторыя пра Янку Купалу — сапраўднае адкрыццё. Трэба сказаць, што ў Цхалтуба адпачывалі таксама Якуб Колас і Пятрусь Броўка. Дзякуючы дапамозе супрацоўніка Літаратурнага музея Янкі Купалы Паўла Каралёва зараз распрацоўваецца адмысловы буклет на некалькіх мовах па беларускіх мясцінах Грузіі. Плануецца распачаць супрацоўніцтва і з вашымі турфірмамі. Пакуль уласнага сайта мы не маем, але на асабістай старонцы ў сацыяльнай сетцы можна знайсці інфармацыю як пра гасцявы дом, так і беларускі куток.

К

АЗЕРБАЙДЖАН

Карыкатуры, зусім неабавязкова быць прывязанай да газетнай ці часопіснай паласы і засяроджвацца выключна на візуалізацыі сацыяльных актуалій. Гэтым жанру вельмі пасуе філасафічнасць і паглыбленасць у так званыя вечныя тэмы. Менавіта ў такім кірунку шчыруе азербайджанскі графік Байрам Гаджызадэ, чья персанальная выстава пад назваю “Без слоў” прайшла ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Шмат для каго слова “карыкатура” (асабліва ў спалучэнні “карыкатура на...”) гучыць як вызначэнне зласлівага скажэння рэчаіснасці і спосабу з чагосьці альбо кагосьці пакпіць, паздзекавацца. Між тым, карыкатура — з’ява з культурнага шэрагу. Гэта адзін з жанраў выяўленчага мастацтва, дзе эфект камічнасці дасягаецца за кошт перабольшання і абвостранасці рысаў, нечаканых суадносін і прыпадабненняў. Вялікія майстры карыкатуры зрабілі ўнёсак у мастацтва не меншы, чым прадстаўнікі іншых творчых цэхаў, а маштабам іхняй аўдыторыі і магчымасцям уплыву на грамадскую думку могуць пазайздросціць нават мастакі-манументалісты, чые творы аздабляюць гарадскія плошчы.

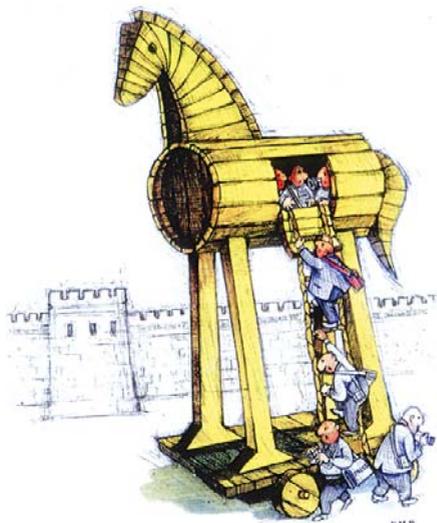
Згаданы ж намі творца шанаваны на радзіме і ў замежжы. Ён старшыня аб’яднання мастакоў-карыкатурыстаў Азербайджана,

прэзідэнт азербайджанскай групы ў Міжнароднай федэрацыі аб’яднанняў карыкатурыстаў і член рэдакцыйнай калегіі еўрапейскага часопіса “Fesopnews”, старшыня і член журы мноства міжнародных конкурсаў, мае шмат міжнародных узнагарод. Спадар Гаджызадэ ўганараваны званнем заслужанага дзеяча мастацтваў Азербайджанскай Рэспублікі. Творчасць ён паспяхова сумяшчае з выкладчыцкай і навуковай дзейнасцю: мае ступень доктара філасофіі і мастацтвазнаўства, рыхтуе прафесіяналаў у Азербайджанскім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў.

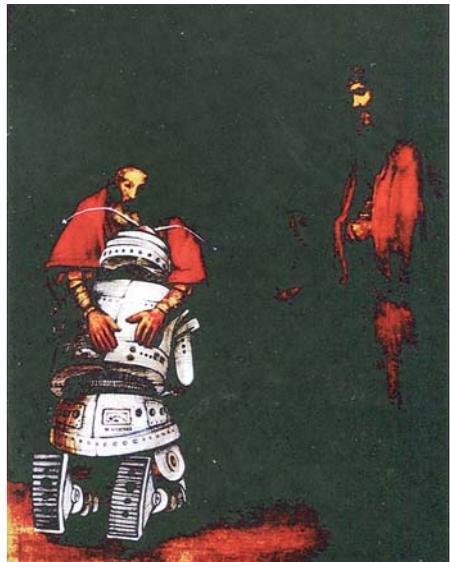
На вернісажы наш карэспандэнт меў магчымасць пагаварыць з мастаком. Той распавёў, што да карыкатуры як да формы творчага самавыяўлення ён прыйшоў не выпадкова, а цалкам асэнсавана. Тое, што будзе працаваць менавіта ў гэтым жан-

Прыпавесць карыкатуры

Як без слоў гаварыць на ўсіх мовах свету

ры, мастак ведаў яшчэ ў час вучобы ў Азербайджанскай дзяржаўнай мастацкай школе. Гэта ўпэўненасць умацавалася, калі Байрам Гаджызадэ займаўся на факультэце графікі ва ўніверсітэце, у якім зараз сам выкладае. Ён мог бы засяродзіцца на кніжнай аздобе (гэта спецыялізацыя вельмі шануецца ў творчым асяродку і лічыцца прэстыжнай сярод студэнтаў мастацкага ВНУ), але менавіта карыкатура стала для яго справай жыцця. Справа ў тым, што спадару Байраму хацела-

Работы Байрама Гаджызадэ.

ся быць не ілюстратарам ці інтэрпрэтарам чужых думак, а стваральнікам уласных графічных прыпавесцяў. Ягоныя малюнкi насамрэч з’яўляюцца сціслымі па форме, але сэнсоўна насычанымі апаведанні пра чалавечую натуру, сутнасна змяніць якую няздольныя ні навуковы прагрэс, ні сацыяльны катаклізм, ні класавая мараль, ні рэлігійная этыка. Яны выклікаюць усмешкі, але на сэрцы пры гэтым распачна. Карыкатуры Байрама Гаджызадэ звернуты да ўсіх людзей ва

ўсіх краінах, але ў іх прасочваецца спецыфіка Усходу. Пры ўсім касмапалітызме карыкатуры як жанру мастацтва іх аўтар застаецца азербайджанскім мастаком.

Варта дадаць, што Азербайджан — першая краіна мусульманскага свету, дзе з’явіўся сатырычны часопіс. Было гэта на пачатку мінулага стагоддзя, што для свайго часу стала з’явай рэвалюцыйнага кшталту. Часопіс быў аздоблены карыкатурамі. І гэта, калі браць да ўвагі дамінаванне культурных трады-

цый іслама, можна лічыць навацыяй.

Сёння, па словах спадара Гаджызадэ, у Азербайджане прыблізна сто карыкатурыстаў, але творчы актыў складаюць чалавек пятнаццаць. Стварэнне карыкатурыстамі Азербайджана ўласнага творчага аб’яднання выклікана як патрэбаю творчага сумоўя, так і мэтай надання пэўнай статуснасці гэтай мастацкай спецыялізацыі. Пры наяўнасці такога творчага асяродку прасцей забяспечыць пераемнасць традыцый і ўкараненне наватарства.

Спадар Байрам выказаў пэўную занепакоенасць тым, што ў выніку шырокамаштабнай змены эстэтычных арыенціраў грамадства пад пагрозай аказалася сістэма мастацкай адукацыі, пабудаваная на класічнай, правераанай часам метадалогіі. (Нешта падобнае, дадам, адбываецца бадай на ўсёй постсавецкай прасторы). Здраецца, што выпускнікам вышэйшай мастацкай школы не стае майстэрства для выканання адказных дзяржаўных заказаў. Даводзіцца ў такіх выпадках звяртацца да спецыяліста звонку. Вось і аб’яднанне карыкатурыстаў, якое ён узначальвае, мае клопат пра захаванне высокай планкі майстэрства і глыбокай змястоўнасці ў канкрэтнай творчай справе.

К

Пачатак месяца насычаны важкімі культурнымі падзеямі. 2 — 3 лютага, скажам, рэспубліканскае свята “Полацк — маладзёжная сталіца Рэспублікі Беларусь 2017”. Такі статус прысуджаецца гораду па выніках конкурсу тэрмінам на адзін год. За гэты час Полацк прадэманструе дасягненні сучаснай маладзёжнай культуры, лепшыя практычныя напрацоўкі па развіцці сацыяльнай, эканамічнай, палітычнай актыўнасці юнакоў і дзяўчат. Рэалізацыя новых ідэй, ажыццяўленне інавацыйных праектаў павінна стаць узорам для далейшага развіцця іншых гарадоў краіны. У свяце бралі ўдзел кіраўнікі маладзёжных арганізацый, маладыя спецыялісты і вучоныя, пераможцы конкурсаў ды спаборніцтваў, студэнты і навучэнцы, а таксама — ганаровыя госці з маладзёжнай сталіцы Азербайджанскай Рэспублікі. Гэтымі днямі праведзены рэспубліканскі форум “Разам мы — Беларусь”, стартаваў рэспубліканскі культуралагічны праект “Францыск Скарына. Чалавек дасканалы”.

Яўген РАГІН

Пра краязнаўчы факультаты, маладзёжную сталіцу і “Святкі.by”

А з 6 па 11 лютага ў Гродне пройдзе XVI Міжнародны фестываль праваслаўных песнапенняў “Каложскі Дабравест”. У праграме: выставы, вечар духоўнай паэзіі, выступленні харавых калектываў з Сербіі, Арменіі, Украіны, Расіі ў Свята-Пакроўскім кафедральным саборы. Цырымонія ўзнагароджвання пераможцаў адбудзецца ў Гродзенскім абласным драматычным тэатры.

6 лютага ў выставачнай зале Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці адкрыецца (у рамках згаданага вышэй фестывалю) выстава работ выхаванцаў Цэнтра творчасці дзяцей і моладзі “Прамень” Кастрычніцкага раёна абласнога цэнтра. Выстава завецца “Прыгажосць Боскага свету”. У экспазіцыі — жывапіс, графіка і кераміка.

9 лютага ў Палацы культуры МТЗ запланаваны канцэрт-прэзентацыя з нагоды выхаду кнігі “Беларускія народныя музычныя інструменты”. Аўтар праекта Тадэвуш Стружэцкі паведамляе: “Мерапрыемства называецца “Галасы Бацькаўшчыны”. А кнігу выдала “Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі”. Майстры Алесь Лось з Валожыншчыны і Мар’ян Скрамблевіч з Гродзенскага раёна пазнаёмяць са сваімі калекцыямі, агучаць уласнаручна адноўленыя ці зробленыя інструменты. Выступяць Заслужаныя аматарскія калектывы: ансамблі “Палешукі” з Іванава, “Паазер’е” з Пастаў, “Пастараль” з Дзяржынска, “Дударыкі” з Мінска, народныя калектывы: “Картузяне” з Бярозы, “Гудскі гармонік” з Лідскага раёна. У ліку выканаўцаў — і кіраўнік этна-трыа “Троіца” Іван Кірчук. Сваё майстэрства прадэманструюць капэла народных духавых інструментаў “Гуды”, ансамбль салістаў Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Рэспублікі Беларусь імя Юсіфа Жыноўіча. Можна будзе прыдбаць не толькі кнігу, але і сувеніры з Іванаўскай школы бондарства і Маладзечанскай фабрыкі мастацкіх вырабаў”.

Навіна з сацыяльных сетак. Слонімскага раённага бібліятэка імя Якуба Коласа наладзіла чарговы факультатыў па краязнаўстве “Сустрэчы з мінулым і сучасным”. Да бібліятэкараў і чытачоў прыйшлі супрацоўнікі аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры Слонімскага РЦК і правялі майстар-класы па ручным ткацтве габеленаў, паясоў і вырабе сувенірных кошыкаў.

Гонарам вёскі Студзёраўшчына Дзятлаўскага раёна з’яўляецца фальклорны гурт, якім кіруе Аліна Мішчук. Пра гэта піша Настасся Голуб. Гурт створаны ў 1975 годзе тагачасным загадчыкам клуба

Івана Каско, скіраваны на ўдасканаленне рэпертуарнай палітыкі і павышэнне ўзроўню тэатралізаваных праграм, а таксама — на выпрацоўку сучасных тэхналогій для наладжвання дзіцячых святаў. Калі так, дык ухвальна.

З 10 па 15 мая ў рамках Года беларускай культуры на Сардзініі (Італія) адбудзецца канцэрт. Вось што паведамляе ганаровы Консул Рэспублікі Беларусь у горадзе Кальяры (Консульская акруга Аўтаномнага рэгіёна Сардзінія — Італія) Джузэпэ Карбоні: “Год беларускай культуры арганізаваны пад патранатам Прэзідыума Аўта-

на Рэчыцкім Палесці аматарскія аб’яднанні “Жывіца” і “Сям’я”, што нарадзіліся амаль дваццаць гадоў таму ў Азербайджанскім цэнтры культуры і адпачынку, а цяпер працуюць пры Рэчыцкім гарадскім палацы культуры. Нядаўна гэтыя аб’яднанні зладзілі ў цэнтры горада Кальяды”.

Пры сельскай бібліятэцы вёскі Мішневічы (Шумілінскі раён) каля дзесяці гадоў дзейнічае клуб па інтарэсах “Люстэрка”. Кіруе ім бібліятэкар Людміла Тарасава. Скіраванасць “Люстэрка” — тэатральная. Днямі Людміла Віктараўна ў чарговы раз набрала ў клуб новы

больш за 80 пачаткоўцаў. Іх чакаюць творчыя выпрабаванні, вясяляць гульні і конкурсы, звязаныя з самымі рознымі відамі выяўленчага мастацтва. Пасля “клятвы юнага мастака” і жартулівага абраду “памазання” першакласнікі атрымаюць сертыфікат навучэнца мастацкай школы. 10 лютага ў навуковай бібліятэцы Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта пачне працу выстава “Вялікаму майстру прысвячаецца...” У экспазіцыі — каля сарака творчых работ выпускнікоў школы, якія сталі студэнтамі ўніверсітэта і неўзабаве набудуць прафесію дызайнера і архітэктара.

Студэнты на выставе “Куфар былога” ў Навагрудку.

Падчас майстар-класа ў слонімскай бібліятэцы.

Падчас традыцыйнай сустрэчы моладзі Дзятлаўшчыны “Святкі.by”.

Удзельніцы народнага фальклорнага гурта вёскі Студзёраўшчына.

Антонам Гузарыкам. Большасць рэпертуарных песень — аўтэнтчныя, запісаныя ад мясцовых носбітаў песеннай творчасці. Адна бядя: калісьці ў калектыве налічвалася два дзясяткі чалавек, цяпер — толькі шэсць кабет, самай старэйшай — больш за 80 гадоў. Заслуга гурта яшчэ і ў тым, што дзякуючы яму ў вёсцы быў абрад “Выпечка вясельнага караваю”. А песню гурта “Плыві доля ты з вадою” выконвае і эстрадны спявак Георгій Калдун: у Нацыянальным хіт-парадзе “Сто песень для Беларусі” яна — у тройцы лепшых.

Яшчэ дзве інфармацыі з Дзятлаўшчыны. У раёне прайшла традыцыйная сустрэча працоўнай моладзі. Назва мерапрыемства — “Святкі.by”. У раённым цэнтры разам сабраліся 57 маладых спецыялістаў з арганізацый, прадпрыемстваў і гаспадарак Дзятлаўшчыны. Знаёмліліся з уладамі, абмяркоўвалі пытанні, звязаныя з пачаткам працоўнай біяграфіі, прыкідвалі ўласныя перспектывы.

Кіраўнік Беларускага ігравага тэатра роставых лялек “Dolls4All” Іван Каско анансуе II фестываль-карнавал роставых лялек і гульні праграм, што мяркуецца правесці ў Дзятлаве 26 — 28 мая. Кіраўнік калектыву пазіцыянуе яго як частку event-індустрыі Беларусі. А фестываль, па перакананні

номнага рэгіёна Сардзінія і Пасольства Рэспублікі Беларусь у Італіі і пры супрацоўніцтве з Цэнтрам міжнародных сувязяў Міністэрства адукацыі Беларусі і Італа-беларускага цэнтра супрацоўніцтва і адукацыі “Сардзінія”. З гэтай нагоды абвешчаецца адкрыты конкурс на выбар народнага музычнага калектыву, які возьме ўдзел у двух канцэртах — у гарадскім парку Кальяры і ў музычным клубе горада Сасары. Выбар калектыву ажыццяўляецца да 6 лютага”.

Удзельніца сямейнага клуба патрыятычнага і эстэтычнага выхавання “7Я” Уладзіслава Усціновіч з Рэчыцы (Гомельшчына) паведамляе пра фалькларыста і балет-майстра Міколу Котава. Ён — носбіт мясцовых абрадаў. “А яшчэ высокай актыўнасцю па адраджэнні народных святаў і традыцый, — піша аўтар допісу, — вызначаюцца

склад “артыстаў”, бо колішнія паспелі школу скончыць і раз’ехацца. А памяць пра пастаноўкі і сцэнікі засталася, бо “Люстэрка” ўдзельнічае ва ўсіх мерапрыемствах сельсавета і аўтарытэт мае немалы. Вельмі часта сюжэты спектакляў будуюцца на мясцовым матэрыяле. Новы набор гурткоўцаў, па словах бібліятэкара, таксама таленавіты і традыцыям здарджваць не збіраецца.

8 лютага спаўняецца 207 гадоў з дня нараджэння беларускага жывапісца XIX стагоддзя Івана Хруцкага. Наваполацкая дзіцячая мастацкая школа носіць імя занага мастака, таму згаданая дата адзначаецца з асаблівым піетэтам. 6 лютага тут па традыцыі адбудзецца свята першакласнікаў — “Прысвячэнне ў юныя мастакі”. Сёлета чакаецца рэкорд: у цырымоніі будуць удзельнічаць

Піша дырэктар Навагрудскага раённага цэнтра рамёстваў Наталля Клімко: “Вырабы мясцовых майстроў упрыгожваюць калекцыі самых розных музеяў, і не толькі беларускіх. Шмат узораў мясцовага мастацтва захоўваецца і ў Цэнтры рамёстваў. Яны патрапілі сюды ў выніку нашых экспедыцый. Таму асобныя віды мастацтва адраджаюцца падчас работы гурткоў і майстар-класаў. 1 лютага ў РЦР завіталі студэнты Навагрудскага гандлёва-эканамічнага каледжа, агледзелі выставу “Куфар былога”. У экспазіцыі — больш за сотню прадметаў: саматканьня радзюжкі, ручнікі і паяскі з вёсак Сямкова, Новыя Лагядкі, Купіск, Ваўковічы, Нягневічы, Мірацічы, прылады працы з вёсак Малыя Карнышы, Літоўка, Пуцэвічы, Кміцянка, папяровыя фіранкі з калекцыі работ Ніны Шурак”.

Бяспека жыцця

З 1 па 28 лютага ў рэспубліцы праходзіць прафілактычная рэспубліканская акцыя “Бяспеку — у кожны дом”.

Штогод у краіне адбываецца больш за сем тысяч надзвычайных сітуацый. Прыблізна тысяча чалавек гіне. Практычна 90 працэнтаў загінулых знаходзяцца ў стане алкагольнага ап’янення. Недапалак цыгарэты, калі трапляе на пасцельныя прыналежнасці, праз 15 хвілін становіцца прычынай пажару. У гэтым выпадку смяротную дозу ўгарнага газу чалавек атрымлівае

У кожны дом

менш чым за 3 хвіліны. Да таго ж, большасць такіх пажараў адбываецца ноччу, бяду заўважаюць, калі агонь практычна ахоплівае дом. Адсюль — гібель чалавека.

Яшчэ дзве прычыны бяды — няправільная эксплуатацыя электраабсталявання і дзіцячае свавольства з агнём. Таму прафілактыка надзвычайных сітуацый павінна стаць для кожнага з нас нормай.

Таяцяна БЫЧАНОК, спецыяліст Савецкага раённага аддзела па надзвычайных сітуацыях горада Мінска

Пра тое, чаго няма

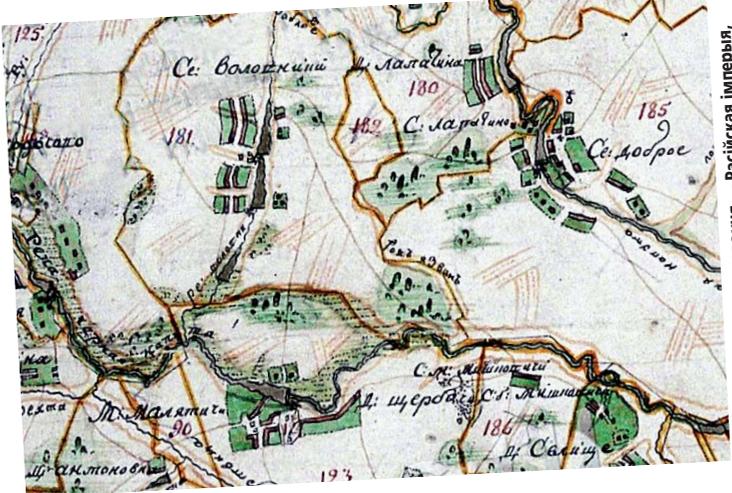
Ні ў адным са знойдзеных мною арыгінальных і несумнеўных дакументаў, самы ранні з якіх датуецца 1750 годам, ні Ян, ні яго брат Ігнат, ні Марцыяна Марцінкевічы, ні хтосьці іншы з гэтай сям’і ні разу не выкарыстоўвалі прыдомак “Дунін”. Няма дваінога прозвішча ні ў спісах 1795, 1816 і 1821 гадоў, ні ў дзясятках метрык. Няма ў справе аб выкраданні Вінцэнта яго будучай жонкі Юзэфы, калі ён сам, адказваючы на пытанні следчага, называў сябе выключна Марцінкевічам. Тады кульмінацыяй стала вянчанне маладых 18 снежня 1831 года ў Мінскім касцёле бернардынак, і гэты найважнейшы сакрамант праходзіў таксама без “Дуніна”. Няма яго ў даверанасцях, судовых паперах, купчых, фармулярных спісах. Няма “Дуніна” ў асабістых подпісах пад дакументамі, пакінутымі яго маці Марцыянай, дзядзькам Ігнатам, у дзясятках ранніх подпісах самога Вінцэнта. І, падобна, што нарадзіўся “Дунін” толькі ў 1832 годзе, хутчэй за ўсё, пад лёгкім пяром самога будучага класіка. Тады і з’явіліся ў доказе “старажытнага паходжання” роду Дуніна-Марцінкевіча некаторыя вельмі сумнеўныя дакументы.

Ні ў адным з вывадаў Марцінкевічаў у Мінскім і іншых дваранскіх дэпутацкіх сходах (ДДС) да 1832 года, а былі іх дзясяткі, не згадваўся прыдомак Дунін (прынамсі, пакуль такія мною не знойдзены). Праўда, само прозвішча Дунін яны называлі! Але толькі тады, калі гаварылі пра герб роду Марцінкевічаў — “Лебедзь”, які па легендзе прывёз нейкі Пётр Дунін, таму герб меў і другую назву ў гонар свайго “бацькі” — “Дунін”. Сапраўды, некаторыя прозвішчы, якія выкарыстоўвалі гэты герб, сталі называцца з прыдомкам “Дунін”, і такіх вядома каля трыццаці: Дунін-Баркоўскія, Дунін-Карвіцкія, Дунін-Ліпскія, Дунін-Раецкія, Дунін-Вансовічы, Дунін-Вольскія і іншыя. Зрэшты, гэты герб выкарыстоўвалі і каля 220 іншых шляхецкіх родаў, ды, відавочна, зводзіць усіх іх да аднаго продка не мае сэнсу — гаворка можа ісці толькі пра нейкае гэрбавае братэрства.

У 1832 годзе Вінцэнт (хутчэй за ўсё, па падказцы старэйшых таварышаў з Мінскага ДДС, што праславіліся на ўсю імперыю сфальсіфікаванымі радаводамі, добра вывучылі ўжо выдадзеныя да таго часу гербоўнікі і ведалі, як дакументальна даказаць нават тое, чаго ніколі не было) узвёў не толькі паходжанне свайго герба, але і самога свайго роду да Пятра Дуніна. Гэта добра відаць пры параўнанні заявы Марцінкевіча ў ДДС і дэкрэта сходу. Калі ў заяве была толькі згадка прыдомка “Дунін”, то ўжо ў дэкрэце з’явілася ўся цудоўная гісторыя пра Пятра Дуніна, выпісаная з “кнігі летапісацеля Пятра Наленч Малахоўскага”, хоць, па сутнасці, ён павінен быў паўтараць тэкст заявы. Па легендах Дунін прыехаў у Польшчу з Даніі (“Dunzyk” па-польску — датчанін) яшчэ ў 1124 годзе, што і паўтаралі беларускія даследчыкі. Пры гэтым, падобна, нікога не хваляваў часавы разрыў паміж амаль легендарным Пятром і самім Вінцэнтам, які рабіў дваранскі вывад праз 700 гадоў! Па-мойму, абсалютна ніякіх падстаў для роднаснай сувязі Дуніна (дарэчы, некаторыя сучасныя польскія даследчыкі наогул адмаўляючы яму ў дацкім паходжанні), які жыў у XII стагоддзі, і роду Марцінкевіча няма.

На жаль, веданне таго факта, што Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч не адзін раз праходзіў па крымінальных справах аб падробцы дваранскіх дакументаў і пятака, а таксама выяўленыя мною ў складзеным ім дрэве фрагменты галін іншых родаў Марцінкевічаў, якія жылі ў іншым часе і месцах, і былі проста перапісаны з гербоўніка і “аформлены” падрабленымі дакументамі, не да-

У папярэдніх артыкулах я ўжо неаднаразова звяртаўся да асобы бацькі беларускага класіка Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча — Яна Марцінкевіча. З-за нявыяўленых архіўных дакументаў жыцці Яна і Марцыяны, маці пісьменніка, былі рэканструяваны, хутчэй у літаратурным, а не ў гістарычным стылі, з мноствам выдумак, здагадак і нават памылак. Напрыклад, калі маці “пахавалі” на 10 гадоў раней, то бацька, наадварот, “пражыў” яшчэ 10 гадоў пасля часу сваёй рэальнай смерці. Зрэшты, гэта далёка не адзіная памылка ў яго біяграфіі і, хутчэй за ўсё, намалёваны беларускімі літаратуразнаўцамі воб-раз зусім не адпавядае рэальнаму. Але пра ўсё па парадку...

План генеральнага межавання — Расійская імперыя, Мажэйская губерня, Чрыкаўскі павет, уладанні Станіслава Богуша-Сестранцэвіча. 1780-я.

Сямейныя таямніцы Дуніна-Марцінкевіча

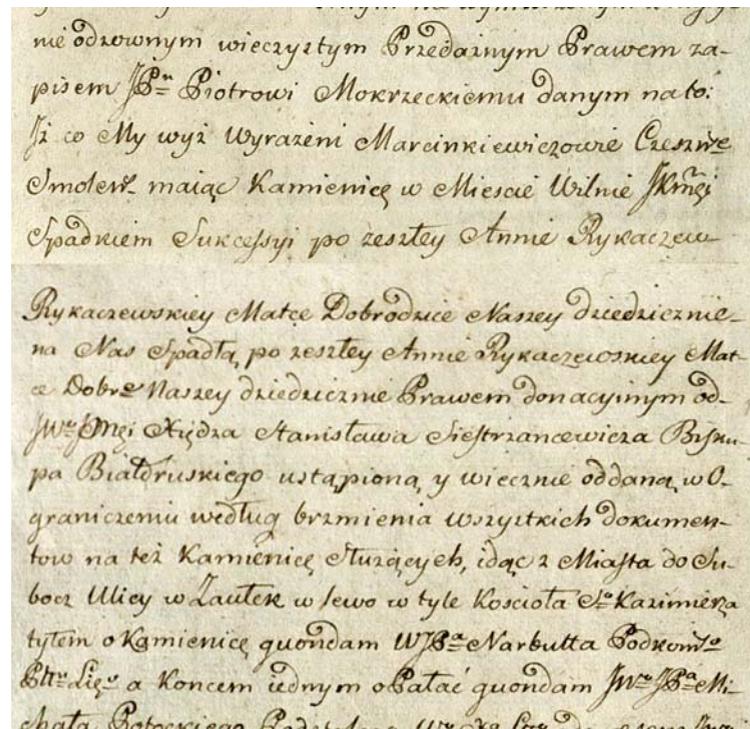
Ян Марцінкевіч: загадкі пра бацьку класіка

звляе ставіцца да прыведзеных ім доказаў з поўным даверам. Хоць, безумоўна, не ўсё там хлусня і выдумка, але, каб адрозніць збожжа ад пустазелля, нам, фактычна, трэба стварыць радавод продкаў Вінцэнта Марцінкевіча зноўку, грунтуючыся выключна на несумнеўных архіўных дакументах. І тут ключавую ролю іграе асоба Яна Марцінкевіча. А што нам, уласна, вядома пра яго?

Маркеры сапраўднасці

З чатырох арыгінальных ранніх дакументаў, вядомых нашым даследчыкам, пра якія я пісаў у артыкуле пра лёсы сяціёр класіка (№№ 46 — 47 за 2016 год), бацька згадваецца толькі ў запісах аб хрышчэнні Вінцэнта (і іх копіях). І гэта не дае нам практычна нічога, акрамя згадкі ягонага статусу: наваградскі чашнік. Таму асноўная крыніца — гэта згаданы вышэй дваранскі вывад, зроблены Вінцэнтам. Але што ж там праўда? Для мяне менавіта згадка ў прыведзеных дакументах будучым класікам “Дуніна” стала своеасаблівым маркерам, па якім я адкідаў сумнеўныя дакументы, хоць, вядома, часам нават падробкі могуць распавядаць пра нейкія рэальныя падзеі, ды і не выключана, што сапраўдныя дакументы з гэтым прыдомкам яшчэ знойдуцца.

Другім такім маркерам сталі судовыя месцы, дзе нібыта гэтыя дакументы былі створаны або захоўваліся. Вядома, што асаблівай папулярнасцю ў фальсіфікатараў дваранскіх доказаў карысталіся кнігі Ашмянскага і Браслаўскага судаў, а таксама акты Галоўнага Трыбунала ВКЛ Мінскай кадэнцыі, якія захаваліся вельмі дрэнна. На ўсе спробы чыноўнікаў пераканацца, ці існавалі калісьці падобныя дакументы, праверка давала аднолькавыя вынікі: “А павятовыя суды адгукнуліся: Ашмянскі ад 9.04. за № 79, што актывыя кнігі 1630 і 1639 гадоў у ім не маецца, а Нова-Аляксандраўскі ад 12.04. за № 343, што акты скасаванага Браслаўскага суда ў 1812 годзе пры выгнанні непрыяцельскіх войскаў знішчаны агнём”. Або: “Акты Трыбунала Мінскай кадэнцыі з 1641 па 1759 год

Фрагмент купчага дакумента — продаж Янам і Людавікай з Рыкаўскіх Марцінкевічаў камяніцы ў Вільні. 1780 год.

згарэлі ў горадзе Мінску ў 1762 годзе”. Натуральна, да ўсіх падобных выпісак трэба ставіцца з недаверам, а пры веданні таго факта, што нашы Марцінкевічы ніяк не былі звязаныя ні з Ашмянскім, ні з Браслаўскім рэгіёнамі, адпаведна не маючы ніякай неабходнасці ўносіць свае дакументы менавіта ў гэтыя суды, то ўвогуле ігнараваць іх.

Асноўную ж доказную базу для нас набываюць тыя дакументы, якія не былі прыведзены ні ў адным з дваранскіх вывадаў Марцінкевічаў, пра існаванне якіх яны не ведалі, адпаведна, і не падраблялі (гэта падыход універсальны, і яго можна выкарыстоўваць пры праверцы любога дваранскага радаводу). Так, на падставе знойдзеных мною дакументаў, я схіляюся да думкі, што продкі нашых Марцінкевічаў, сапраўды, як і гаворыцца ў вывадзе, жылі ў Слоніміскім павеце ў маёнтку Высоха. Менавіта там нарадзіўся і 8 жніўня 1750 года ў Слоніміскім касцёле быў ахрышчаны брат Яна — Ігнат Марцінкевіч ад бацькоў Мікалая і Настасі (такая метрыка не прыводзілася ў дваранскай справе, што дазваляе нам паставіцца да яе з усім даверам).

Цётка — прымадонна!

На сёння гэта самы ранні дакумент з радаводу нашага класіка. У мяне няма сумневаў, што з цягам часу будуць знойдзеныя і іншыя, але і гэтая знаходка дазваляе нам рушыць у глыбіню дакладнай, а не выдуманай гісторыі гэтай сям’і. Бабуля Вінцэнта Марцінкевіча Настася ўпершыню трапіла ў поле зроку даследчыкаў, і ў будучыні я абавязкова распавяду пра яе, а таксама некаторых яе родных і нават продкаў, бо пакуль менавіта па гэтай прамой лініі мне ўдалося прасунуцца ў даследаваннях найбольш далёка — як у часавым, так і ў прасторавым кірунку. Пакуль дакладна невядома, калі нарадзіўся Ян Марцінкевіч, і хто з братоў быў старэйшым, але па тым, што ў некаторых дакументах яго імя пішацца пасля Ігната, мы можам выказаць здагадку, што ён быў маладзейшым за брата.

Зацвердзіўшы на карце Беларусі яшчэ адно месца, звязанае з Марцінкевічамі — горад Слонім, мне складана ўтрымацца ад згадкі аднаго цікавага факта. Бо менавіта тут

ў гэтым годзе нарадзіўся яго сын Ігнат. Значыць, да 1771 года (ці крыху раней) мы можам аднесці адну з найважнейшых падзей у яго жыцці, якая паўплывала і на ўсю будучыню Марцінкевічаў: вельмі ўдалы шлюб з пляменніцай будучага мітрапаліта ўсіх рымска-каталіцкіх цэркваў у Расіі Станіслава Богуша-Сестранцэвіча. Але трэба аддаць належнае Яну: ніхто тады не мог і здагадку выказаць аб такім узлёце Сестранцэвіча. У тыя гады ён быў звычайным віленскім святаром, і яго зайдзросная кар’ера пачалася пасля першага падзелу Рэчы Паспалітай абодвух народаў.

Доўгі час для даследчыкаў заставалася загадкай ступень сваяцтва Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча і Мітрапаліта. Выводзілася сваяцтва і па бацьку, і па маці. Аднак, як мы цяпер можам ужо сцвярджаць з упэўненасцю на 100 працэнтаў: ніякага крэўнага сваяцтва не было. У Станіслава была старэйшая сястра Ганна (нарадзілася 15 ліпеня 1724 года), па мужу Рыкаўская, у якіх была адзіная дачка — жонка Яна Марцінкевіча. І тут, на шчасце, не пацвердзіліся словы Язэпа Янушкевіча, які сцвярджаў, што “гісторыя не данесла імя першай жонкі Яна Марцінкевіча” — яе звалі Людавіка. Жыла маладая сям’я першапачаткова ў Вільні — Сестранцэвіч падараваў Ганне каменны дом у сталіцы Вялікага княства Літоўскага, размешчаны ў раёне вуліцы Субач, за касцёлам святога Казіміра, які пасля яе смерці перайшоў па спадчыне да маладой сям’і.

Там і нарадзіўся іх старэйшы сын Ігнат (звернем увагу, што брат быў не толькі старэйшым за самога Вінцэнта больш чым на 35 гадоў, але старэйшы і за яго маці Марцыяну) — магчыма, ён атрымаў сваё імя ў гонар дзядзькі. Яго рэальнае нараджэнне і нараджэнне, якое дайшло да нас у вывадовых дакументах, даволі паказальна з’ява ў плане даверу да радаводу, складзенага ў 1832 годзе Вінцэнтам Марцінкевічам. Там яго зводны брат названы Ігнатам-Мацеям, што цалкам магло быць, але прыведзена яго метрыка, выдадзеная... з Ашмянскага касцёла. Хоць сам Ігнат, уступаючы ў свой першы шлюб, называў свой дакладны ўзрост і сцвярджаў, што нарадзіўся і ахрышчаны ў Вільні, што зусім лагічна, калі бацькі жылі менавіта там. Аб другім шлюбе з княгіняй Валконскай і марской службе Язэпам Янушкевічам напісаны цэлы артыкул “Нечаканая рэмінісцэнцыя, або Брат Ігнат-Мацей”. Дзіўна, але і першай яго жонкай была княгіня, што кажа аб вельмі высокім статусе сям’і Марцінкевіча пры расійскім двары. Але гісторыя Ігната павяла б нас у бок ад асноўнай тэмы гэтага артыкула, таксама як і гісторыя яшчэ адной дачкі Яна Марцінкевіча — Францішкі, ад якой мы ў наступных артыкулах правядзем прамую лінію да іншага класіка беларускай зямлі — Адама Міцкевіча.

Хутчэй за ўсё, цэлае дзесяцігоддзе сям’я Марцінкевіча правяла ў Вільні, пакуль у 1780 годзе Ян і Людавіка Марцінкевічы не прадалі за 2400 польскіх злотых свой дом Пятру Макржэцкаму. Неўзабаве, пасля гэтага сям’я Марцінкевіча пераехала на Беларусь. Змены былі звязаны з тым, што ў 1778 годзе Станіслаў Богуш-Сестранцэвіч, які да гэтага моманту здзейсніў неверагодны кар’ерны скачок і стаў першай асобай рымска-каталіцкай царквы ў Расіі, набыў у ваяводы Лапацінскага маёнткі Маляцічы (цяпер Крычаўскі раён) і Лапацін (зараз Лапаціна, Мсціслаўскі раён Мажэйўскай вобласці)...

Зміцер ДРОЗД, гісторык, архівіст

Заканчэнне —
ў наступных нумарах “К”.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст."

Выставы:
■ Выстава твораў рускага жывапісу XIX — XX стст. са збору Аляксандра Валадчынскага — да 6 лютага.
■ Выстава **"Віцебская школа гравюры"** — да 19 сакавіка.
■ Лекцыя **"Падарожжа на Запад. Усходнія ўплывы на мастацтва еўрапейскага мадэрна"** (з цыкла **"XX стагоддзе. Рэвалюцыі ў думках і мастацтве"**) — 8 лютага. Пачатак а 19-й, Малая зала.

Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ **"Інтэр'еры шляхецкай сядзібы"**.
■ **"Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча"**.
■ **"Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**.
■ Выстава **"Edition d'Art"**.
Кніжная ілюстрацыя ў Францыі канца XIX — пачатку XX стагоддзя".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект **"Вяселле Заходняга Палесся"** — з 10 лютага да 30 красавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.
Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст."
Выставы:
■ Выставачны праект **"Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля"** — да 1 чэрвеня.
■ Выстава **"Час цудаў. Зімовыя святы і забавы"** — да 28 лютага.
■ Выставачны праект **"Час нямых зорак. Ад чорна-белага да чырвонага"** — да 19 лютага.
■ Выстава **"Гандаль Беларусі на шлях гісторыі"** — да 1 мая.
■ Персанальная выстава абстрактнага жывапісу маскоўскага мастака Іскандэра Ілязава **"Колераформы"** — з 9 да 26 лютага.
■ Святочны **"Сардэчны майстар-клас"** — 11, 12 лютага аб 11-й і а 14-й, 14 лютага — а 17-й.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.
■ Выстава **"Беларусь і Кітай: 25 гадоў паспяховага супрацоўніцтва"** — да 31 сакавіка.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.
Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставага і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ "Выстава насякомаедных раслін".
г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а.
Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава **"Шумлівая пярнатая вясёлка"** — да 13 сакавіка.
г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон").
Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Выстава **"Сафары парк"** — да 1 верасня.
■ Выстава **"Птушкі ўзімку"** — да 12 сакавіка.
■ Выстава кветак **"Архідзі"** — з 10 лютага да 10 сакавіка.
■ Атракцыён **"Стужкавы лабірынт"** — да 1 красавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
■ "Беларуская музычная культура XX ст."
■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
■ Выстава **"Даляры краін свету XIX — XXI стагоддзяў"** са збору віцебскага калекцыянера Леаніда Ялава — да 18 лютага.
■ Выстава **"Іліятрапіён"** ("Сланечнік") — да 23 лютага.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14.
Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
Майстар-класы:
■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі **"Асновы акцёрскага майстэрства"** для дзяцей

ТЭАТРЫ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ **4 — "Лятучы галандзец"** (опера ў 3-х дзеях) Р.Вагнера.
■ **5 — "Санеты"** П.Уорлака і Р.Воан-Уільямса; **"Маленькая смерць"; "Шэцьц танцаў"** В.А. Моцарта (балеты ў адной дзеі). Пачатак а 18-й.
■ **7 — "Царская нявеста"** (опера ў 3-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава.
■ **8 — "Вітаўт"** (балет у 2-х дзеях) В.Кузняцова.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі. Дырыжор — Крыс Русман (Вялікабрытанія).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.

■ **9 — "Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **10 — "Баядэрка"** (балет ў 3-х дзеях) Л.Мінкуса.
■ **10 — Канцэрт "Рамантычныя мелодыі"** (Вечары з "Серэнадай"). Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
■ **19 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вер